Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...1921 оной ... 21-һээ гарана | № 202 (14007) | 1975 оной августын 29, пятница | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫН ҮНДЭЛЭЛДЭ

„ЭЛЕКТРОМАШИНА" ЗАВОД:

юһэдэхи табан жэлэй түсэбһөө гадуур 11 миллион 500 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха, худалдаха;

түсэбһөө гадуур 1500 электродвигатель, 60 автокран, 600 мянган түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээн гаргаха;

түсэбтэ табан жэлэй түсэбһөө гадуур 5 миллион түхэригэй олзо доход оруулагдаха.

...КПСС-эй XXV съездые нэрэ-...эй солотойгоор угтахын тула ...эшэлүүлэгдэмэл социалис ...уялгануудые абаһан, ажалай ...шагай вахтада жагсаһан ...жалшадай коллективүүдэй, ...лэдбэриин түрүүшүүлэй үүс-...ые һайшааха.

(КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолһоо).

ШЭНЭ АМЖАЛТА ТУЙЛАХАБДИ

Манай коллектив КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай партиин ЦК-гай уряае халуунаар угтан абаа. Хүдэлмэришэд энэ тогтоолтой танилсажа, партиин ЦК-гай тогтоолдо бодото ажалаараа харюусаха гэжэ шиидээ.

Участок, бригада бүхэнэй, хүдэлмэришэн бүхэнэй арга боломжонууд харагдажа үзэгдэнэ. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ хэрэгтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй хубитаяа ехээр оруулхын түлөө тэмсэхэ бүринь, һайн үрэ дүнгүүд туйлагдаха байна гэжэ тогтоол соо тэмдэглэгдэнэ.

Заводнай ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, продукци бүтээн гаргалга, худалдалгые дээшэлүүлхэ табан жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан даабарие бүри нёдондо дүүргээ һэн. Үйлэдбэриин арга боломжонуудые элирүүлэн хэрэглэхэ, хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхын түлөө оролдоһоной ашаар энэ амжалта туйлагдаа һэн. Тиигэжэ продукци худалдаха табан жэлэй түсэб болзорһоо хахад жэлээр уридшалан дүүргэгдэв.

Табан жэлэй эхинһээ хойшо продукци үйлэдбэрилгэ горитой ехээр дээшэлүүлэгдээ. Түсэбөөр хараалагдаһан бүхы даабари дүүргэхэ арга боломжо бии.

Съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн цехүүд, участогуудта дэлгэржэ байна. Табан жэлэй даабарие холо үлүүлэн дүүргэхэ арга боломжонуудые хэрэглэхэ, ажалай бүтээсэ улам дээшэлүүлхэ, продукциин шанар һайжаруулха хэрэгтэ энэ мүрысөөн зорюулагдана.

Манай коллектив бригада, участогуудай абаһан социалис уялга, угтамжын түсэбүүдтэ үндэһэлэн, съездын хүндэлэлэй шэнэ социалис уялга абаа. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбһөө гадуур 11 миллион 500 мянган түхэригэй продукци бүтээн гаргаха, худалдаха гэжэ хараалбабди. Түсэбһөө гадуур 1.500 электродвигатель, 60 автокран, 600 мянган түхэригэй үргэн хэрэглэлэй эд бараа бүтээхэ байһанаа коллективнай мэдүүлбэ.

Ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула хамаг арга боломжонуудаа хэрэглэхэ байнабди. Продукци үйлэдбэрилгэ, худалдалга дээшэлүүлһэнэй, һайн шанартай продукци бүтээһэнэй ашаар гүрэндэ бүри ехэ олзо доход оруулагдаха болоно.

Шэнэ социалис уялга соо хараалагдаһанай ёһоор, табан жэлэй түсэбһөө гадуур 5 миллион түхэригэй олзо доход оруулагдаха юм.

Съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөө бүри тодорхой һайн, ашаг үрэтэй болгохо гэжэ хараалагдаа. Мүрысөөнэй дүрим зохёогдожо байна. Мүрысөөндэ ямар үрэ дүн туйлаһан, кварталай үрэ дүнгүүдээр хэды дахин түрүүлжэ гараһан бригада, участогуудта партиин XXV съездын нэрэ зэргэ олгохо, съездын нэрэ дээрэ эльгээгдэхэ рапорт доро гараа табиха эрхэ олгохо тухай дүрим баталан абтаха байна.

Олон бригада, участогууд съездын хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаа. Электромеханическа цехэй Галина Борисюк гэгшын даадаг комсомол-залуушуулай, шудхалгын цехэй Юрий Филипповэй даадаг шудхагшадай бригаданууд ажалай вахтада жагсаад, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Урданшье эдэ түрүү бригаданууд социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ эрхимлэһэн, амжалта туйлаһан байна.

Табан жэлэй һүүлшын жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, түсэбһөө гадуур 160 мянган түхэригэй продукци худалдаха, съездын хүндэлэлэй социалис уялгаяа дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэднай шармайн оролдожо эхилээ.

Н. ШАДРИНА,
«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто «Электромашина» заводой инженер.

«Маяк» колхозой механизаторнууд жэл бүри ороохо тариянай тогтуурнтай баян урагаса хуряадаг юм. Колхоз бүхыдөө 6050 гектар тариянай газартай.

Августын 16-да тус колхозой 31 комбайн Хандагайн, Десятниковай, Бурцашевой тариалан дээрэ шэниисэ сабшажа, түрүүшын баалнуудые 4000 гектарта һубарюулба.

— Мүнөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденто Емельян Сергеевич Павловай даажа байһан нэгэдэхи тракторна бригадада 15 комбайн баалнуудые суглуулан хуряажа эхилбэ. Үнинэй дүй дүршэлтэй болоһон комбайнернууд Ананий Иванович, Фалей Павлов, Георгий Малютин, Иннокентий Раидин, Виктор Ермаков, Юрий Киселев гэгшэд һаадгүй, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлнэ. Ороохо зөөдэг автомашинын жолоошод Михаил Яковлев, Михаил Соколов гэгшэд илангаяа урагшаа һанаатайгаар ажаллана. КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрэнхэй. Партиин ЦК-гай һаяхан абтаһан тогтоолдо харюу болгон, колхознигууднай үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлнэ. 1200 гектар горох хуряажа дууһаабди. Мүнөө гектар бүриингөө дунда зэргээр 12—15 центнер ороохон гарана. Поли дээрэ бүхы агрегадууд үглөөнэй наранһаа үдэшын боро хараан болотор хүдэлнэ, — гээд колхозой түрүүлэгшэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутат Денис Прокопьевич Болонев манда хөөрэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: колхозой түрүү комбайнер Григорий Логантьевич Степанов; «Маяк» колхозой поли дээрэ.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст
Удаан-Үдын аймаг.

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

Манай Прибайкалиин аймагай хүдөө ажалшад, промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд түгэсхэхы жэлдэ абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Итанцын, Еловско леспромхозуудай, Кикын ой модоной ажахын коллективүүд юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабари болзорһоонь урид дүүргээд, мүнөө 1976 оной түсэбөөр хүдэлнэ. Еловско леспромхозой коллектив юһэдэхи табан жэлэйнгээ даабариһаа гадуур 576 мянган түхэригэй продукци гүрэндөө тушаахаар социалис уялга абанхай.

Сэлэнгын модоной баазын, Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдэй заводой коллективүүд байгша он соо эршэтэй шангаар хүдэлжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргана. Манай Прибайкалиин аймагай промышленна предприятинуудай коллективүүд түгэсхэхы жэлдэ яһала амжалтатайгаар хүдэлнэ. Эдэнэр юһэдэхи табан жэлэй даабари декабриин 1-дэ дүүргэхэ гэһэн уялгаяа һаяшаг шэнжэлжэ, ноябриин 1-дэ дүүргэхээр шиидэбэд. Аймагаймнай хүдэлмэришэд 4 жэл 7 һарын даабариһаа гадуур 5 миллион 76 мянган түхэригэй продукци худалдаад байна. Эдэнэр саашадаа бүри эршэмтэйгээр хүдэлжэ, һайн шанартай продукци улам ехээр гаргаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлтэй.

И. ЧЕРЕПАНОВ,
КПСС-эй Прибайкалиин райкомой секретарь.

АЖАЛШАДАЙ БЭШЭГҮҮДТЭ АНХАРАЛ ХЭРЭГТЭЙ

Партийна, совет болон ажахын органуудта, газетэ ба журналнуудай редакцинуудта үдэр бүри олон тоото бэшэгүүд орожо байдаг. Юһэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудай, абтаһан социалис уялгануудай хэр зэргээр дүүргэгдэжэ байһан тухай, үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө тэмсэл тушаа, ажалай баатарнуудай үйлэ хэрэг тухай хүн зон бэшэдэг байна. Тиихэдэ али нэгэн дутагдалнуудые шүүмжэлһэн бэшэгүүдшье ородог. Ажалшадай бэшэгүүд хадаа арадай политическэ эдэбхиин улам хүгжэжэ, парти олониитэ хоёрой хоорондохи холбоо барисаанай бүри бэхижэжэ байһанай, гүрэн түрын удха шанартай асуудалнуудые шиидхэлгэдэ арадай бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһоной эли тодо гэршэ болоно гээд КПСС-эй XXIV съезд дээрэ тэмдэглэгдээ һэн.

Ажалшадай бэшэгүүд соо янза бүриин асуудалнууд табигдана. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Одон» совхозой һаалишан Л. Дашадоржиева байгша оной март һарада «Гээгдэлэймнай шалтаг юунһээб?» гэһэн бэшэг манай редакцида эльгээгээ һэн. Ажахын һаалиин фермэнүүдэй коллективүүдтэ ажалай ба социалис мүрысөөнэй муугаар эмхидхэгдэһэн тухай, урмашуулгын хэрэгэй тоогдодоггүй байһан тухай автор һанаагаа зобонгёор бэшээ. Тиимэһээ тэрэнэй хүдэлдэг фермэдэ һү һаали дээшэл нэгүй гээд юрын һаалишан тобшолол хэһэн байгаа.

Нүхэр Л. Дашадоржиевагай бэшэг соо табигдаһан асуудалнууд үйлэдбэри түргөөр хүгжөөхэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай гээд ойлгосотой. Тэрэнь газетэдэ толилогдоо һэн. Тэрэнэй мүрөөр зохихо хэмжээ абахынь тула КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райкомдо редакци хандаһан юм. Тэрэ гэһээр таба һара үнгэрбэ. Партиин райкомдо тусхай бэшэгээр хоёрдохёо хандагдаа. Теэд «Гээгдэлэймнай шалтаг юунһээб?» гэһэн бэшэгэй мүрөөр ямар хэмжээнэй абтаһан тушаа мэдэхын аргагүй. КПСС-эй Мухар-Шэбэрэй райком мүнөөшье болотор редакцида харюусаагүй.

Тээгдэ тосхон Хориин аймагай томохон һуурин газарнуудай нэгэн юм. Тэндэ олон мянган хүн ажаһуудаг, ажалладаг гээшэ. Тосхондо ехэ барилга хэгдэнэ. Тиигэхэтэй хамта тосхоной үйлсэ гудамжануудые сэбэрлэжэ, болбосон түхэлтэй болгохо тухай асуудал анхарагданагүй. Энээн тушаа суглаанууд дээрэ оло дахин хэлэгдэһэн, шиидхэбэринүүд абтаһан юм. Аймагай ба «Буряад үнэн» газетэнүүдтэшье бэшэгдээ. Теэд ямаршье хубилалта болоногүй гээд хүдөө бэшэгшэ Ц-Х. Гомбодоржиева һаяхан редакцида мэдээсэбэ. Хүрбын совхозой, Дээдэ-Хүрбын сомсоведэй гүйсэдкомой, Хүрбын леспромхозой хүтэлбэрилэгшэд энэ асуудал анхаралтайгаар хаража, ойрын сагта зүбөөр шиидхэхэ уялгатай.

Ажалшадай бэшэг, мэдүүлгэ ба гомдолнуудта анхаралтайгаар хандажа, тэдэниие саг болзортонь хараад, зүб шиидхэбэри абадаг байха талаар СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указай, КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоолой гараһаар хэдэн жэл үнгэрөө. Шухала удха шанартай эдэ документнүүдэй эрилтэнүүдые дүүргэхэ талаар республика доторнай эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдана, олонхи партийна, совет ба ажахын органуудта ороһон бэшэгүүд богони болзорто харагдана.

Энэ асуудалаар нэгэ жэшээ дурдая. Бэшүүрэй аймагай предприятинуудай, колхоз болон совхозуудай ажалшадһаа элдэб асуудалнуудаар КПСС-эй райкомдо бэшэгүүд ородог байгаа. Тэдэниие темэ темээрнь согсолон хаража үзөөд, ажалшадай гомдол ба мэдүүлгэнүүдые тэсэмгэйгээр шагнажа, тэдэнтэй һайнаар хөөрэлдэдэг болохо гэжэ шиидхэгдэһэн юм.

Тиигээд тус аймагай хүтэлбэрилэгшэд хирэ-хирэ болоод лэ ажалшадтай уулзажа, тэдэнэй үмэнэ тоосодог гуримтай болоо һэн. Тиимэ уулзалгануудай үедэ ажалшад энэ тэрэ дутагдал тухай сэхэ хэлэхэ аргатай болоо. Хэлэгдэһэн дутагдалнуудые усадхаха талаар хэмжээн түргэн абтадаг гуримтай. Иимэ уулзалгануудай үнгэргэгдэдэг болоһоной һүүлээр ажалшадһаа ородог бэшэг, гомдолнууд эрид үсөөрһэн байна.

Ажалшадай бэшэг, мэдүүлгэ ба гомдолнуудые саг болзортонь хаража, зүбөөр шиидхэхэ асуудалда Захааминай, Улаан-Үдын, Хяагтын аймагуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедүүд һүүлэй жэлнүүдтэ анхаралтайгаар хандадаг болонхой.

Хүн зонһоо ороһон бэшэг, мэдүүлгэ ба гомдолнуудые болзор соонь хаража, зүбөөр шиидхэхэ хэрэг партийна организацинуудай ажал ябуулгын шухала хубинь болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет заана. Энэ талаар предприятинуудай, колхоз ба совхозуудай, мүн эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд — коммунистнууд онсо харюусалгатай байха зэргэтэй. Тэдэнэр энэ хүдэлмэриие өөрынгөө хиналтада абаад, шалгажа байха, саг соонь харюусаха уялгатай.

Партийна, гүрэнэй, ажахын органуудта, газетэ ба журналнуудай редакцинуудта ородог ажалшадай бэшэгүүд хадаа манай орон дотор арадай демократиин илан мандаһанай үшөө нэгэ гэршэ болоно. Ажалшадай бэшэгүүдтэ анхаралтайгаар хандалга — тон шухала хэрэг. Энээнэй хэр зүбөөр шиидхэгдэжэ байһанһаа оронойимнай олониитын эдэбхи үүсхэлэй хүгжэлтэ, коммунис байгуулалтын саашанхи амжалтанууд гол түлэб дулдыдаха байна.

ХҮНДЭТЭ ЭРХЭДЭ ХҮРТЭХЫН ТҮЛӨӨ

Коммунис ажалай алдар солотой Тимлюйн цементын заводой коллектив һара, жэл бүхэндэ түсэбөө үлүүлэн дүүргэдэг. Долоо һарын түсэбһөө гадуур 2.700 тонно цемент үйлэдбэрилэгдэжэ, шэнэ барилгануудта эльгээгдээ.

Заводой цех, бригада, халаануудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ клинкер галдадаг цехэй коллектив түрүү һууринуудай нэгые батаар эзэлжэ ябана. Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбһөө гадуур 3.000 тонно клинкер галдан гаргаха социалис уялгаяа болзорһоонь холо урид дүүргэхэ зорилготойгоор тэдэнэр ажаллана.

Цехэй эрьелдэдэг пеэшэнэй машинист Владимир Михалёв ганса завод дотороо суурхадаг бэшэ юм. Тэрэ өөрынгөө мэргэжэлээр һалбари дотороо эрхимлэжэ ябана.

Цемент үйлэдбэрилэгшэд партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха гэжэ шиидээд, съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөө бүри үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлжэ байна. Энэ мүрысөөнэй дүрим һаяхан баталан абтаа.

Эрхим шанартай продукци бүтээһэн, түүхэй эд ба электрын элшэ хүсэ ехээр алмаһан цех энэ мүрысөөндэ илаһанда тоологдохо юм. Эгээл һайн үрэ дүнгүүдые туйлаһан халаан КПСС-эй XXV съездын коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэхэ байна.

Табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй түсэбһөө гадуур 4.000 тонно цемент, харин съездын нээгдэхэ үдэр болотор даабариһаа гадуур 1.000 тонно цемент үйлэдбэрилжэ, партиин съездые угтаха зорилго заводой коллектив урдаа табиба.

Съездын социалис мүрысөөндэ илажа гараһан коллектив партиин нэрэ дээрэ эльгээгдэхэ ажалай рапорт доро гараа табиха эрхэдэ хүртэхэ юм. Хүндэтэ энэ эрхэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрээ.

А. ХАЛТУЕВ.

...гуухэ Октябриин 50 жэлэй ойн нэрэмжэтэ Ленинэй орденто Братска ГЭС-эй хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта

...ндэтэ нүхэдүүд!

...алай шэнэ илалтаартнай — элект... элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ ба ажалай ...сэ дээшэлүүлхэ талаар түсэбтэ ...эхи табан жэлэй даабаринуудые, ...лис уялгануудаа болзорһоонь урид ...һээртнай Таанадые халуунаар ...шалнаб.

...атска гидроэлектростанци совет ...й омогорхол боложо, Сибириин ...омикые хүгжөөхэ асуудалаар пар... XXIV съездын Директивэнүүдые ...үүлгэдэ шухала һуури эзэлнэ. Эр...дтэй, промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэй ГЭС-эй коллективэй харилсаа холбоо тогтоожо, саг үргэлжэ оролдолго гаргаһанай ашаар станциин гол түхеэрэлгэ шэнэдхэн һайжаруулха зорилго шиидхэхэ арга олгоһыень тэмдэглэхэдэ урматай. Имагтал хоёр гидроагрегадые нарижуулан һайжаруулһанай ашаар ГЭС-эй хараалагдамал хүсэн 50 мянган киловатт элшээр нэмэһэн байна.

Техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ хурдадхаха, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрые дээшэлүүлхэ гэһэн партиин хараа шэглэл бодото дээрээ амжалтатайгаар бэелүүлэгдээд, манай Эхэ орондо ехэ ашатуһа хүргэжэ байһыень таанадай гайхамшагта жэшээ үшөө дахин элирхэйлэн харуулна.

КПСС-эй болохоёо байгаа XXV съездын хүндэлэлдэ зорюулжа абаһан дээшэлүүлэгдэмэл социалис уялгануудаа орденто Братска гидроэлектростанциин коллектив дүүргэжэ, бүри ехэ амжалтануудые туйлаха гээд батаар этигэнхэй байһанаа КПСС-эй Центральна Комитет элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Хүндэтэ нүхэдүүд, ажалай шэнэ амжалтануудые таанадта хүсэнэб!

Л. БРЕЖНЕВ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указһаа

АВТОМОБИЛЬНА ХАРГЫНУУДЫЕ БАРИЛГА БОЛОН АШАГЛАЛГЫН ПРЕДПРИЯТИ БОЛОН ОРГАНИЗАЦИНУУДАЙ ҮЙЛЭДБЭРИИН УЧАСТОГУУДАЙ МАСТЕРНУУДЫЕ СССР-эй ОРДЕН, МЕДАЛЬНУУДААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түсэбтэ даабаринууд болон социалис уялгануудаа дүүргэхэдээ, үндэр амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө шагнаха:

БУРЯАДАЙ АССР-һээ

«Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор

Снетков Селиверст Ильичые — автомобильна харгынуудай Хориин линейнэ управлениин мастер.

«Ажалай габьяагай түлөө» медаляар

Афанасьев Иван Степановичые — автомобильна харгынуудай Улаан-Үдын линейнэ управлениин ахалагша мастер.

«Ажалдаа шалгарһанай түлөө» медаляар

Бакланов Кирилл Степановичые — Прибайкалиин аймагай харгы ашаглалгын 74-дэхи участогай харгын мастер.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. ПОДГОРНЫЙ.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль.
1975 оной августын 18.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээнүүдэй ёһоор, августын 25-да ороной колхоз, совхозуудта 76,4 миллион гектар дээрэһээ гэхэ гү, али тарилгын талмайн 62 процент дээрэһээ ороохото, ороохото-бобово ургамалнууд (кукуруза оруулалсангүй) хадагдаа. Үнгэрһэн долоон хоног соо урагаса хуряалга 1,5-һаа үлүү дахин эршэдэжэ, 10 миллион шахуу гектар дээрэһээ ороохо тариян хадагдаһан байна. Сибириин, Хойто Казахстанай үргэн нэлэнхы районуудай ажахынууд урагасаяа хуряажа захалба.

71,6 миллион гектарһаа гэхэ гү, али хадагдаһан талмайн 94 процент дээрэһээ ороохо тариян сохигдон абтаа.

Механизаторнууд кукурузын талмайн 2,5-һаа урагасаяа абажа захалба. 9,7 миллион гектарһаа энэ ургамал хуряагдаад байна.

159 мянган гектар дээрэһээ кукурузын бүүрсаг абтаба. Россин Федерациин, Украинын, Казахстанай ажахынуудта энэ ургамал хуряалга улам эршэдэжэ байна.

Үнгэрһэн долоон хоног соо 100 мянга гаран гектарһаа ороохон болгогдохо кукуруза хадагдаа.

224 мянган гектар дээрэһээ наран сэсэгэй үрэһэн суглуулагдаба.

931 мянган гектарһаа гэхэ гү, али түсэбэй 77 процент дээрэһээ лен-долгунец сабшагдан абтаа.

Конопля, олон жэлэй ногоо хуряажа үргэлжэлһөөр, Эндэ тэндэ хартаабха малтажа захалба.

Колхоз, совхозууд намарай тарилга эршэмтэйгээр ябуулна. 10,5 миллион гектарта гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 1,5 дахин ехэ талмай дээрэ тарилга хэгдээ.

27,9 миллион гектарта намарай паар хахалагдаа. Энэнь түсэбөөр хараалагдаһан талмайн дүрбэнэй нэгэ хуби болоно.

(ТАСС).

...осмос-757" ...идхүүлэгдэбэ

...азарые тойрон дабшадаг ...осмос-757» гэжэ ээлжээ... ...хэмэл одон 1975 оной ав... ...стын 27-до Советскэ Союз... ...а табигдаба.

...Замбуулинай дайда шэнжэлгые үргэлжэлүүлхээр хараалагдаһан научна аппаратура хэмэл одон дээрэ тодхогдонхой.

Аппаратурань гэмгүй һайнаар хүдэлнэ. Абтаһан мэдээсэлнүүд залан хүтэлбэрилгын-тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

Хүдөөгэй түрүүшүүлдэ—выставкын шагналнууд

1974 ондо үйлэдбэриин үндэр үрэ дүнгүүдые туйлаһанайнь түлөө СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкын гол комитет ороной хүдөө ажахын ехэ бүлэг түрүүшүүлые Хүндэлэлэй дипломуудаар, «Москвич» түхэлэй автомобильнуудаар шагнаа. **Буряадай АССР-эй Хурамхаанай аймагай Гааргын совхозой хонишон Цыбикжап Аюшеевна Бадмаева** эдэнэй дунда оробо.

(ТАСС).

Комсомолой ажабайдал

АЖАЛАЙ БОЛОН ПОЛИТИЧЕСКЭ ЭДЭБХИИН ОРШОН БАЙДАЛДА

1975—1976 онуудта комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ үнгэргэхэ тухай ВЛКСМ-эй XVII съездын абаһан шиидхэбэри бэелүүлхэ талаар манай областной комсомолой организацида яһала ехэ юумэн хэгдэжэ байна. Энэ хэмжээ ябуулга эмхидхэлэй, политическэ ехэ удха шанартай юумэн болоно. Комсомолшууд болон залуушуулай эдэбхи үүсхэл саашадань дээшэлүүлхэ талаар энэ үйлэ хэрэгэй тон ехэ нүлөөлхы үүргэтэй байха байһаниинь дамжаггүй. Тиимэһээ районно болон комсомолой бусад организацинуудта документнүүдые һэлгэлгэдэ горитой анхарал хандуулагдана.

ВЛКСМ-эй ЦК-гай хоёрдохи пленумэй һүүлдэ үнгэрһэн үе соо ВЛКСМ-эй гурбан райкомһоо бэшэндэ комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ эхилэнхэй. 1974 оной ноябрь — декабрь һаранууд соо ВЛКСМ-эй бүхы райкомуудта пленум боложо, энэ шухала кампание үнгэргэхэ талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан байгаа.

Гадна үнгэрэгшэ жэлэй декабрь һарада Зүүн Сибириин область, хизаар болон автономито республикануудай ВЛКСМ-эй райком, горкомуудай секретарьнарай зональна семинар манай эндэ боложо дүүрээ һэн.

Документнүүдые һэлгэлгые эхилхын урда комсомолой харюусалгата бүхы хүдэлмэрилэгшэдтэй һуралсал үнгэргэгдэһэн байха. Обкомой тусхай бригаданууд Загарайн, Хориин, Түнхэнэй Прибайкалиин аймагуудта, Октябрьска райондо ошожо, тэндэхи ВЛКСМ-эй райкомуудай хүдэлмэрилэгшэдтэ горитой туһа хүргэһэн юм.

Байгша оной январь—февраль соо комсомолой бүхы организацинуудта суглаан зарлагдажа, ВЛКСМ-эй ЦК-гай бэшэг зүбшэн хэлсэгдээ һэн. Эдэ суглаанууд ехэ һайнаар үнгэрөө гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Манай областной комсомолой организациин гэшүүдэй 83,7 процентнь суглаандаа ерээ, 10,5 мянган хүн асуудал зүбшэн хэлсэлгэндэ хабаадалсаа. Тиихэдээ суглаанда хабаадалсаһан хүнүүдэй долоонойнь нэгэн үгэ хэлэжэ, бүхыдөө эдэ суглаанууд эдэбхитэйгээр үнгэрһэн болоно.

Шүүмжэлэлэй, өөрыгөө шүүмжэлгын оршон байдалда тус хэмжээ ябуулга бэелүүлэгдээ. ВЛКСМ-эй гэшүүдэй эдэбхи үүсхэлые саашадань дээшэлүүлхэ, комсомол доторхи хүдэлмэриие улам һайжаруулха талаар юу хэхэ байһанаа суглаанда хабаадагшад хэлсэһэн байна.

Комсомолой документнүүдэй һэлгэлгые һайнаар үнгэргэхэ хэрэгтэ газетэ, радио болон телевидени ехэ туһа хүргэнэ. Аймагай олонхи газетэнүүдтэ комсомолой ажабайдал харуулһан материалнууд гаргагдана. «Правда Бурятии», «Буряад үнэн», «Буряадай залуушуул» газетэнүүдтэшье комсомолой документнүүдые һэлгэлгэдэ сэхэ хабаатай материалнууд яһала олоор баргагдана.

Комсомолой шэнэ билет барюулхын урда комсомолшуудтай үнгэргэгдэдэг хөөрэлдөөндэ дайнай болон ажалай ветеранууд, харюусалгата партийна хүдэлмэрилэгшэд хабаадалсана, биледүүдые баяр ёһололой оршон байдалда барюулхые оролдоно.

«Баатаршалгада дууданаш, комсомолой билет» гэһэн үдэшын сценари зохёогдожо, бүхы райкомуудта эльгээгдэнхэй. Эндэ гурбан үеын комсомолшуудай уулзалга үнгэргэхэ зорилго урдаа табинабди. Гадна шухала найман темэнүүдээр лекцинүүд бэлдэгдэжэ, райкомуудта мүн лэ эльгээгдэбэ. ВЛКСМ-эй түүхэдэ хабаатай асуудалнуудаар хөөрэлдөө үнэргэхэдэ туһалха методическа материалнууд баһал ябуулагданхай.

Документнүүдые һэлгэлгын хэр зэргээр ябуулагдажа байһые наринаар хинан шалгаха гээшэ шухала удха шанартай хэрэг болоно. ВЛКСМ-эй обкомой бюрогой заседанинууд дээрэ ВЛКСМ-эй Улаан-Үдын горкомой, Загарайн, Зэдын райкомуудай, Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой комсомолой организациин тоосоон зүбшэн хэлсэгдэжэ, документнүүдые һэлгэлгэхэ үе соогоо олоһон дүй дүршэлынь согсологдоһон, дутуу дутуу дунданууд элирүүлэгдэжэ, тэдэниие усадхаха талаар хэмжээ ябуулганууд хараалагдаһан юм.

Комсомолой документнүүдые һэлгэлгын үедэ комсомолшуудай хубиин тоосоон комсомолой комнтедүүдэй заседани дээрэ зүбшэн хэлсэлгэ, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэлгэ үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо. Ленинэй шалгалтые, ниитэ политическэ аттестациие үнгэргэлгые саашадань һайжаруулха талаар горитой юумэн хэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, ВЛКСМ-эй Хориин, Загарайн, Кабанска, Железнодорожно райкомуудта, авиационно, прибор бүтээлгын заводуудай, Прибайкалиин аймагай Сэлэнгын модоной баазын комсомолой эхин организацинуудта хөөрэлдөөнүүд тон һайнаар эмхидхэгдэнэ гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Жэшээлхэдэ, Хориин аймагай комсомолой организацида ВЛКСМ-эй 679 гэшүүдтэй хөөрэлдөөн үнгэргэгдэһэн байха юм. Эдэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ тон туһатай дурадхал болон һанамжануудые комсомолшууд оруулдаг байна. Тэдэниие хараадаа абажа, хүдэлмэриеэ саашадань һайжаруулха ёһотойбди.

Прибор бүтээлгын заводой хүдэлмэришэн Зимеров комсомолец бүхэнтэй ябуулагдадаг хүдэлмэриеэ һайжаруулха тухай олон туһатай дурадхал оруулһан байна. Нүхэр Кикенин комсомол-залуушуулай коллективүүдэй дунда ябуулагдадаг социалис мүрысөөнэй эмхидхэлэй дутуу дунданнуудые тоб гэмээр шүүмжэлээ. Тиихэдээ энэ шухала хэрэг хайша хэрэгээр, ёһын тэдысэ ябуулагдана гэжэ тон зүб заагаа һэн.

Мүнөө үедэ хамта дээрээ 19 мянга гаран хүн хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадалсаад байна. Гадна хүн бүхэниие комсомолой даабаритай болгохо талаар ехэ юумэн хэгдээ. Жэшээлхэдэ, манай областной организациин бүридэлдэ ородог 109.730 хүнэй 71 процентнь комсомолой саг үргэлжын даабаритай. Энэ баримта байгша оной июлиин нэгэнэй мэдээгээр үгтэнэ. Тиигэбэшье энэл жэлэй январиин нэгэнэй байдалтай жэшэхэ болоо һаа, 14 процентээр дээшэлһэн болоно.

Баргажанай аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой, Кабанскын аймагай асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг заводой, Улаан-Үдын аймагай «Авангард» колхозой, Советскэ районой түбэй универмагай комсомолой организацинуудта документнүүдые һэлгэлгэ боложо дүүрэнхэй. Эндэ бүхы гэшүүдэйнь 90—90 гаран процентнь комсомолой саг үргэлжын даабаритай байха юм.

Гадна бүридхэлһөө гарангүй ошоһон гэшүүдэй тоо эрид доошолһон байна. Байгша оной январиин нэгэндэ 4742 хүн бүридхэлһөө гарангүй ошоһон байһан һаа, мүнөө 2980 хүн үлөө. Хүн бүхэнтэй ябуулагдадаг хүдэлмэриие эрид һайжаруулһанай ашаг үрэ энэл гээшэ ааб даа.

Комсомолой документнүүдые һэлгэлгын политическэ удха шанар сэгнэшэгүй ехэ. Энэ шухала кампаниин үедэ комсомолой организацинуудай хүдэлмэри эрид һайжархаһаа гадна, ВЛКСМ-эй гэшүүдэй эдэбхи улам дээшэлнэ бшуу.

Байгша оной июлиин нэгэн болотор 1600 гаран залуу хүдэлмэришэд, колхознигууд табан жэлэйнгээ даабари дүүргээд байна. 19 мянган хүн коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртөө. Үшөө 36 мянган хүн энэ нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэнэ.

Комсомол - залуушуулай 850 коллектив абаһан социалис уялгануудаа амжалтатайгаар бэелүүлнэ. 144-ниинь бүхыдөө табан жэлэйнгээ түсэб дүүргээ.

Мүнөө КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө дэлгэрһэн мүрысөөндэ залуушуул эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байна.

СССР-эй Верховно Совеэй депутат, Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай бригадир Виктор Афанасьевай, «Электромашина» заводой бригадир Галина Борисюгай даадаг комсомол-залуушуулай бригадануудай гэшүүд «XXV съездые ажалай үндэр бэлэгүүдтэйгээр угтая» гэжэ үетэн нүхэдтөө хандаһан байна. Энэ үүсхэл республика дотор үргэнөөр дэлгэрээ.

Комсомолой документнүүдые һэлгэлгэ дутагдалгүйгөөр ябуулагдана гэхээр бэшэ. Зарим тэды дутуу дунданууд али олон ушарна. ВЛКСМ-эй Зэдын, Яруунын, Улаан-Үдын райкомууд документнүүдые һэлгэлгые үдэр үдэрэйнгөө хүдэлмэритэй нягта холбоотойгоор ябуулжа шаданагүй. ВЛКСМ-эй Сэлэнгын, Захааминай, Хэжэнгын, Баунтын, Октябрьска райкомуудта комсомолой суглаан аша үрэ багатайгаар үнгэргэгдэнэ.

56-дахи оньһожоруулагдамал колонныи, «Теплоприбор» заводой, автотранспортна предприятиин, Онёогой леспромхозой, Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикын, «Прибайкальский» совхозой, Зэдын аймагай Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой комсомолой эхин организацинуудта документнүүдые һэлгэлгэдэ хайша хэрэгээр, хайхарамжагүйгөөр хандаһан байна. Шэнэ билет барюулаал һаа, манай хэрэг дүүрээ гэжэ һанаха ушар үндэһөөрөө буруу болоно гээшэ. Харин эмхидхэлэй, үзэл сурталай, союз доторой хүдэлмэри һайжаруулхада туһалха хэмжээ ябуулганууд та анхарал багаар хандуулагдана гү, али оройдоошье хандуулагдадаггүй байха юм.

ВЛКСМ-эй Түнхэнэй, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Баргажанай, Баунтын райкомуудта документнүүдые һэлгэлгэ үнгэргэхэ тусхай таһалга нээгдээгүй байһаар.

Эдэ мэтын дутуу дунданнуудые дары усадхажа, комсомолой документнүүдые һэлгэлгые 1976 оной турша соо түгэсхэхын тулада тэмсэлээ улам эршэдхэхэ хэһань ерэбэ. Энэ шухала кампаниин үнгэрхэдэ комсомолой хүдэлмэри хүгжэлтынгөө шэнэ шата дабажа, урагшатай һайн алхам хэхэ ёһотойбди. Иимэ хараа бодолтойгоор хүдэлхэ гээшэ тон шухала.

П. ЕФИМОВ.
ВЛКСМ-эй обкомой секретарь.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР И. И. ГРИГОРЬЕВЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Түрэһөөр 70 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, эд хэрэглэлэй кооперациин системэдэ олон жэлэй турша һайнаар ажаллаһанайнь түлөө пенсионер Иван Иванович **Григорьевые** Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй **грамотаар** шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй секретарь И. ЧЕРНЯКОВ.

Улаан-Үдэ.
Соведүүдэй байшан.
1975 оной августын 27.

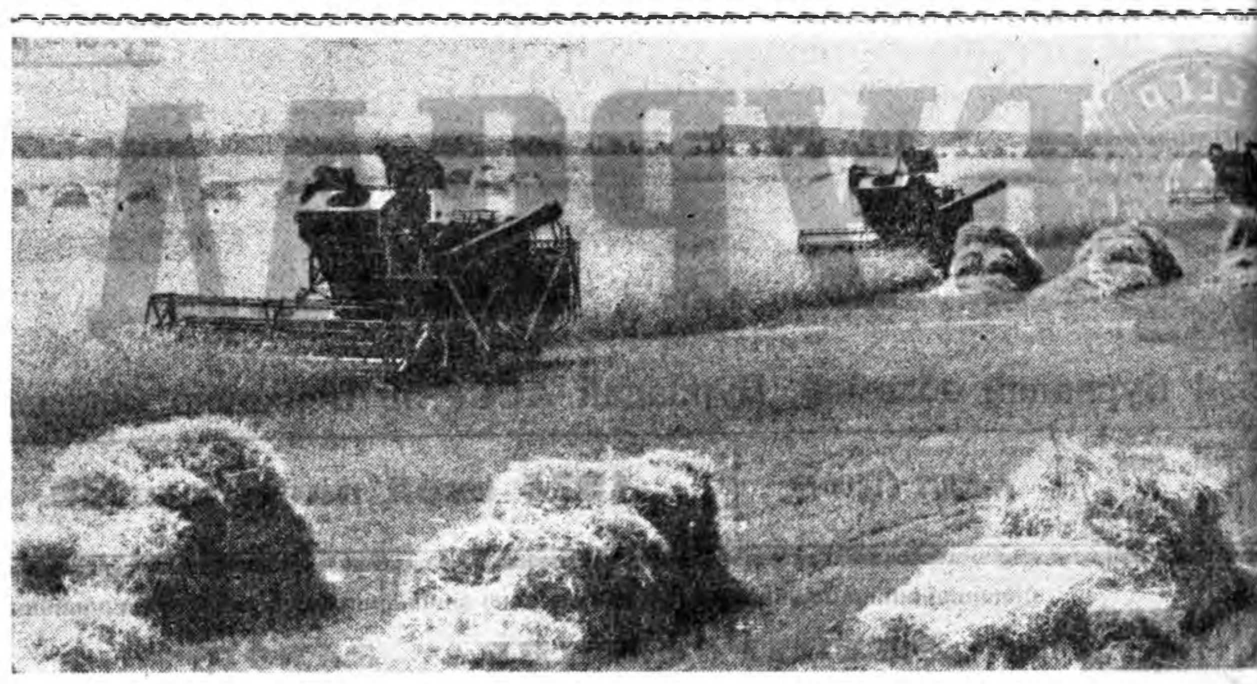

АЛТАЙН ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

АЛТАЙН ХИЗААР. Эндэхи ажахынууд намарай ба эртын хабарай таряа хуряажа эхилбэ.

Сибириин намар богонихон. Ургаһан таряагаа түргэн болзорто, гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряан абахын тула Алтайн механизаторнууд урда зүгэй таряашадай жэшээгээр таряа хуряалгын-транспортна звенонуудые эмхидхээ. Таряа хуряалгын үедэ хүдөөгэй олон хүдэлмэрилэгшэд гол мэргэжэлээ һэлгэжэ, комбайнай, автомобилиин жолоодо һууна.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: ургаса хуряалга дээрэ; Коснхинска районой «Путь к коммунизму» колхозой комсомол-залуушуулай звеногой гэшүүд (зүүн гарһаа) парикмахер Вера Степанченко, бухгалтер Вера Мальцева, ветехник Валентина Дочкина. Тэдэнэр таряа хуряалгын үедэ комбайнай жолоодо һуугаа.

ТАСС-ай фотохронико.

ХОНИ ШАХАЛГА — ШУХАЛА ХЭРЭГ

Зэдын аймагай колхов, совхозууд табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ 65970 центнер, тэрэ тоодо 32390 центнер хониной мяха худалдаха түсэбтэй юм. Энээнһээ гадна үнгэрһэн 4 жэл соо дүүргэгдээгүй 7050 центнер мяхан нэмэжэ худалдагдаха болоно. Энэ түсэбэй бэлэхэнээр дүүргэгдэхэгүй байһан тула бүхы арга боломжонуудые, үйлэдбэриингөө ашаглагдаагүй нөөсэнүүдые хэрэглэхэ эрилтэ табигдана. Тэдэнэйнь нэгэн — хони олоор шахан таргалуулжа, гүрэндэ худалдаха зорилго болоно гээд аймагай хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд зүбөөр ойлгоһон байна.

Энээнһээ урда жэлнүүдтэ гүрэндэ худалдагдаха хонид бэлшээриһээ бэлэдхэлэй газарта сэхэ абаашагдадаг һэн. Тиимэ хонидой 25—30 процентнь туранхайгаар, шэгнүүр багатайгаар худалдагдадаг байгаа. Нёдондонойшье түлгэнүүд, ехэ хонидшье бэлшээри дээрэ хэды һайнаар адуулагдабашье, хүсэд һайнаар шахагдаагүй байшоо.

Энэ жэл аймаг дотор 50 мянган хонин түсгаар байрануудта байлгагдажа, шахан таргалуулагдаха болоо. Зүгөөр хэрэг дээрээ ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд шахалгын байрануудай барилгые удаа руулһан, хойшо татаһан байна. Гансал Ленинэй орденто Борьёогой совхоз энэ хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандажа, июль һараһаа эхилэн шахан таргалуулха хонидые оролдосотой бэрхэ хүндэ даалгаһан юм. Тусхай байра түхеэрхые хүлеэжэ байнгүй, гахайн хуушан байра заһан һэльбэжэ, тааруулагдаад, мүнөө үедэ 2600 гаран хонин шахан таргалуулагдана. Эдэ хонидой тус бүриин шэгнүүрые 40 килограммда хүргэжэ, гүрэндэ худалдагдаха юм. Тиихын тула сүүдхэ соо хонин бүридэ 5 килограмм ногоон тэжээл, 500 грамм таряанай холисо үгтэнэ, уһа, дабһаншье таһалдаагүй. Эндэхи ажалые хүнгэдхэхын тула ногоон тэжээл сабшаха, ашаха, тэдэниие тарааха хүдэлмэринүүд оньһожоруулагданхай. Уһаншье соргонуудаар хобоонууд соо ородог юм.

Мүн жэл бүри 6—7 мянган хони гүрэндэ тушаадаг Ториин совхоз хони шахан таргалуулха түсгаар талмай — һарабша түхеэрээ. Эндэ суглуулагдаха 6000 хонин долоон бүлэг болгогдожо, таһалгануудта байлгагдаха юм. Мүнөө 4 мянган хонин шахагдажа байна.

Тус совхов урда жэлнүүдтэ 32-һоо 36 килограммтай хонидые гүрэндэ худалдадаг һэн. Нёдондо жэл тушааһан хонидойнь шэгнүүр дунда зэргээр 35 килограмм татаа. Тэдэнэйнь 29 процентнь туранхай гэжэ сэгнэгдэһэн байгаа. Зунай ногоондо бэлшээгдэһэн хонид намар туранхай байдагынь гайхамаар. Хонидые дуран соонь бэлшээнгүй, орой болотор хаагаад, үдэшын һэрюу оромсоор мүн лэ хаажархихадань яагаад таргалха һэм даа. Харин мүнөө хонин бүхэндэ сүүдхэ соо 6 килограмм ногоон тэжээл горох-обёосой холисо, 400 грамм таряанай холисо үгтэнэ. Иигэжэ хонин бүриинь шэгнүүрые 40-һөө 45 килограммда хүргэжэ гүрэндэ худалдаха түсэб табигданхай. Тиихэдэ совхоз 400—430 центнер хониной мяха нэмэн абаха болоно. Түрүүшын 10 хоног соо шахагдаһан хонидые шалган шэгнэхэдэ түсэбтэ шэгнүүртээ хүрэһэн байба.

Суглуулагдаһан 6 мянган хонидые 6 хүн шахан таргалуулха байна. Тэдэнэй дунда 1 механизатор, 1 ветеринарна фельдшер, 3 хонишод, 1 бригадир бии юм. Шахагдаһан бүхы хонидой 1 центнер шэгнүүрһээ механизаторта 8 түхэриг 95 мүнгэ, хонишондо 6 түхэриг 55 мүнгэн түлэгдэхэ. Энээнһээ гадна түсэбһөө үлүү гараһан шэгнүүрэйнгээ 20 процентые, шахалганда гаргашалагдаһан сэхэ гаргашаһаа алмаһан мүнгэнэй 40 процентые хонишод хоорондоо хубааха юм. Гүрэндэ 40 килограммһаа дээшэ шэгнүүртэйгээр худалдагдаһан хонин бүхэнэй түлөө 2 мүнг[э], хонидойнгоо 50 п[...] доошо бэшые тарган[...] гаа һаань, салин[...] процентээр ехэдхэх[э], 60 процентдэ хүргэ[...] процент, 60 процент[...] болобол[ь], салингынь [...] центээр нэмээгдэхэ ю[м] халганда табигдаһан [...] гоо 97 процентые га[...] байлгабал, салингынь [...] центээр нэмээгдэхэ [...] ни шахалганда хаба[...] механизатор мэргэ[...] классай, техникээ[...] абажа ябаһанай, ал[...] һэнэйнгээ түлөө нэм[...] бэридэ баһал хүртэх[...] тэй. Иимэ һайн түлөө[...] шодые ехэтэ урмашуу[...] на.

Ленинэй нэрэмжэт[э ...] тябрьский» совхозуу[д...] шахан таргалуулга һ[...] жэ байна. Зүгөөр энэ [...] унжагайруулангүй э[...] хай хэдэн удаа шанга [...] дөөнэй партиин райк[ом...] магай хүдөө ажахын [...] гаанда гараһаншье һ[...] ажахынуудай хүт[...] шэд шахалгын талмай [...] лотор бэлэдхээгүй [...] Иигэжэ оройдоол [...] 7—8-наар хонидые [...] арай гэжэ эхилээ бол[...] ажахынуудта хонишод [...] дуталдана. Ленинэй [...] тэ колхоздо августын [...] болотор хурьгад үшөө [...] даагүй байгаа һэн. [...] хынууд гүрэндэ худа[...] хонидоо нэгэ доро тү[...] луулаад, шахан тарг[...] шадабал, табан жэлэй[...] сэбые лаб дүүргэхэ [...] һанагдана.

Д. АЮШ[...]
манай [...]

КПСС-эй XXV СЪЕЗДЫЕ ГАБШАГАЙ АЖАЛААР УГТАЯ

«КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» партиин Центральна Комитедэй тогтоол бүхы ороной промышленна предприятинуудай, транспортын, барилгын эмхинүүдэй колхозууд болон совхозуудай хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ехэ эдэбхи үүсхэл гаргаба. Энэ документ ажалай үндэр бүтээсэ туйлахын тула үйлэдбэриингөө нөөсэ, арга боломжонуудые бүри хүсэд дүүрэнээр элсүүлхэ хэрэгтэ эршэ зоригоо зорюулхыень бүхы совет хүнүүдые уряална. Хүдэлмэришэдэй коллективүүд КПСС-эй ЦК-гай энэ тогтоолые митингнүүд ба суглаанууд дээрээ зүбшэн хэлсэнэ, болохоёо байгаа съездын хүндэлэлдэ шэнэ уялганүүдые абана.

Москвагай «Калибр» гэжэ инструментальна заводой гурба мянга шахуу хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд ба алба хаагшад предприятиинь цехүүдтэ болоһон митингнүүдтэ хабаадаба. Эдэнэр КПСС-эй ЦК-гай тогтоолые бүгэдөөрэн һайшаагаад, партиин XXV съездые габшагай ажалаараа тэмдэглэхэ, эгээн үндэр бүтээсэ туйлаха гэжэ шиидээ. Жэлэйнгээ түсэбые декабриин 27 хүрэтэр—хуушан социалис уялгануудаар хараалагдаһанһаа хоёр үдэрөөр урид дүүргэхээр хараална. Материал ба хүдэлмэриин саг зүбөөр ашаглаһанай үндэһөөр иимэ юумэ туйлаха зорилготой. Тарэшэлэн металлай гарасые 200 тонноор хороохо, хүдөө ажахыда продукци үгэхэ даабаряа болзорһоо урид, октябрь соо дүүргэхэ гэбэ. Тус предприяти урда тээнь алмагдаһан электрын элшэ хүсэ хэрэглэн, съездын нээгдэхэ үдэр ажаллаха байна.

В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ Магнитогорско металлургическа комбинадай хүдэлмэришэд КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтаха гэһэн уряада харюу болгон, үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллана, Доменно цехэй хүдэлмэрилэгшэдэй үүсхэлээр 25 габшагай неделиин нэгэн эхилээд, энэ үе соо ажалай эгээн үндэр бүтээсэ туйлаха гэжэ шиидэнхэй.

Доменщигуудай, булад хайлуулагшадай митингнүүдтэ хабаадагшад түрүүшын неделиин турша даабариһаа гадуур долоо мянга гаран тонно шэрэм ба булад шудхаха уялга абаба.

Алас-Дурнадахи Советская Гавань хотын үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ КПСС-эй Центральна Комитедэй тогтоол зүбшэн хэлсэгдээ. Энээндэ хабаадагшад жэлэйнгээ программые хараалагдаһанһаань нэгэ үдэрөөр урид, ерэхэ жэлэй хоёр һарын түсэбые — съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр дүүргэхэ гэһэн дээшэлүүлэгдэмэл социалис уялганүүдые эндэхи предприятинуудай ба барилгануудай коллективүүдэй үмэнэһөө абаа. Түсэбһөө гадуур продукци бүтээн гаргалгын хэмжээн 500 мянган түхэригтэ нэмэхэ байна. Суднануудай заһабарида байлгын болзорые дүрбэн зуу үлүүтэй сүүдхээр хороохо, тиин миллион шахуу тонно ашаа нэмэжэ зөөхэ арга олгохо гэһэн Судна заһабарилгын заводой коллективэй үүсхэлые зүблөөндэ хабаадагшад һайшааба.

Армениин ССР-эй Канакерскэ алюминиин заводой коллектив КПСС-эй ЦК-гай тогтоолдо харюу болгон, түсэбһөө гадуур нэгэ миллион 500 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрлхэ уялга абаба. Тиихын тула ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин технологи улам һайжаруулха хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулганууд хараалагдаад, бэелүүлэгдэжэ байна. Мүнөө тэндэхи мянга гаран хүн съездын хүндэлэлэй габшагай вахтада жагсанхай.

Хүдэлмэриин үдэрэй эхилхын урдахана Одесскэ областиин Г. И. Петровскиин нэрэмжэтэ колхоздо ехэ митинг болоо.

— Түрэл партиимнай үгэ бидэнэр бүгэдэндэ хандуулагдана, — гэжэ ажахын һаалишан, Социалис Ажалай Герой А. Дудник мэдүүлбэ, — Мүнөөнэй табан жэлэй туршада би илангаяа амжалтатайгаар ажаллажа байнаб: үнеэн бүриһөө таба мянга үлүүтэй килограмм һү һаагааб. Социалис мүрысөөн, нүхэдэй туһаламжа иимэ үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэгтэмни гол шухала үүргэ дүүргээ.

— Бидэнэр, колхозой ажалшад, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтажа, партиин Центральна Комитедэй уряада эрхим ажалаараа харюусахабди. Жэлэй эсэс хүрэтэр түсэбһөө гадуур 300 тонно һү, 50 тонно мяха, 200 мянган үндэгэ гүрэндөө худалдаха уялга абанабди, гэбэ.

Партиин съездые тус бүридөө ажалай бэлэгүүдээр угтаха гэһэн ороной үйлэдбэриин түрүүшүүлэй уряа мүнөө хаа хаанагүй, үргэнөөр дэмжэгдэжэ байна. Жэшээлэн хэлэбэл, Мордовидохи Инсарска лентокацка фабрикын хүдэлмэришэн М. Присяжнова жэлэй һүүл хүрэтэр хоёр жэлэй даабари дүүргэхэ, харин Биробиджанска трикотажна фабрикын оёдолшон-мотористка Е. Арнополина жэлэй үйлэдбэриин дээшэлүүлэгдэмэл программаһаа гадна, съездын нээгдэхэ хүрэтэр бэрхэ мэргэжэлтэд бололгодонь хоёр залуу хүдэлмэришэндэ туһалхаб гэээ. Бүхы союзна республикануудай хэдэн зуугаад мянган хүдэлмэришэд мүнөө тус бүридөө шэнэ уялганүүдые абаад байна.

Тэрэшэлэн Москвагай «Изолятор» заводой, Азербайджандахи Сумгаитска синтетическэ каучугай заводой коллективүүд, «Востокрыбхолодфлот» гэжэ управлениин, Омско областиин «Комсомольский» совхозой хүдэлмэрилэгшэд, ороной бусад хэдэ мянган предприятинуудай, эмхинүүдэй, ажахынуудай ажалшад партиин съездын хүндэлэлдэ зорюулжа, социалис ехэ уялганүүдые абаба.

(ТАСС).

СИБИРИИН ГАЗАР ДАЙДАДА

ГАБШАГАЙ 25 ДЕКАДА

«Якуталмаз» нэгэдэлэй шанаржуулгын гурбадахи бригадын коллектив «КПСС-эй XXV съездые угтуулан — габшагай 25 декада» гэһэн уряа доро ажаллаха гэжэ шиидэбэ. Предприятиин хүдэлмэришэд болон инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд угтамжынгаа түсэб нилээд үлүүлхэ, түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлэй даабариие декабриин 28-да дүүргэхэ гэһэн уялга абаа.

Тэдэнэй энэ һайн һайхан үүсхэлые дэмжэгшэд олон. Индигиркын алта малтагшад, Тиксиин, Ногоон хушуунай портынхид, Леныи гол мүрэнэй хүдэлмэрилэгшэд болон авиаторнууд ажалай вахтада жагсанхай. «Якуттяжстрой» управлениин барилга-хабсаралгын гурбадахи управлениин коллектив түсэбһөө гадуур 70 квартиратай байрын гэр, хүнгэн автомобильнуудые техническэ талаар хангалгын станци болон үйлэдбэриин бусад барилгануудые тушааха гэһэн нэмэлтэ уялга абаа.

(ТАСС-ай корр.).

Якутск.

ҮНИНЭЙ ЗАВОДОЙ ШЭНЭЭР МҮНДЭЛЭЛГЭ

Ангар мүрэн шадархи түрүүшын завод болохо Эрхүүгэй Куйбышевай нэрэмжэтэ хүндэ машина бүтээлгын заводто хабсаргалгын шэнэ цех ашаглалгада оруулагдаба. Түмэр-бетон томо панелеэр бүтээгдэһэн, мүнөө үе сагай эрилтэдэ таарама, уужам һаруул энэ цех соо һайн шанартайгаар хабсаргалга хэхэдэ, слесарь-хабсаргагшадай хүдэлхэдэ таарамжатай байдал хангагданхай. Тон наринаар бүтээгдэдэг детальнууд тусхай стенд дээрэ хабсаргагдана.

Һэльбэн шэнэдхэлгын түсэбэй ёһоор, Куйбышевай нэрэмжэтэ заводто хабсаргалгын цех түрүүлэн ашаглагдажа эхилбэ. Түмэр зүйлнүүдэй томо цех, инженернэ корпус, булад шудхалгын цех мүнөө баригдажа байнхай. Һэльбэн шэнэдхэлгын дүүрэхэдэ, предприятиин хүсэн хоёр дахин ургаха юм.

(ТАСС-ай корр.).

Эрхүү.

НЮТАГАЙ ЭРХЭ БАЙДАЛДА ТААРУУГААР

Забайкалида мелиорацилгын барилга хайшан гэжэ хэхэб? «Востокгипроводхоз» институдай Шэтын отделениин проект зохёогшод энэ асуудалые шиидхэхэ талаар ажал ябуулна. Уһанай, газарай орёо эрхэ байдал, сэбдэг хүйтэн газарай нюруугай өөрын онсо шэнжэ энэ хизаарта мелиорацилгын барилга хэхэ ажалые орёо хүшэр болгоно.

Институдай Шэтын отделени 19 мянган гектар газар хатааха, 14 мянган гектар һайжаруулагдамал олон жэлэй бэлшээри уһалха ажалай проект зохёогоо. Ажалай дүй дүршэлтэй болоһон мэргэжэлтэд Забайкалиин зононуудта мелиорацилгын барилга хэхэ жэшээтэ һайн проект бэлдэхээр шиидэнги. Хоёр зуун табин гектар талмай газартай Верх-Алтанска түхеэрэлгэ туршалгада абтаа. Алтайн, Красноярска хизаарнуудта таарама хэдэн дурадхалнууд проектээр хараалагдана.

(ТАСС-ай корр.).

Шэтэ.

«МИКРОСКОПООР»... ОЙ ТАЙГЫЕ

СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин академгородогой эрдэмтэд шэнжэлэлгын мүнөө үе сагай хэрэгсэлнүүдэй аргаар Сибирь болон Алас-Дурнада ургадаг нарһад химиин, урдань мэдээжэ бэшэ байһан, биологическа эдэбхитэй соединенинүүдтэй гэжэ элирүүлбэ.

Химигүүд модоной түүхэй эдые анхар[ал]гаар шэнжэлэн үзэжэ, һонин шэнэ юумэ[...] элирүүлбэ. Модо болбосоруулһанай һүүлээр ү[...] үлэгдэл соо витаминууд, ферментнүүд, [...] микробууд болон бусад бодосууд олдоо. Эр[...] модонһоо каротин, С витамин, модоной ш[...] һэнэй хлорофилло-каротинай паста абаха [...] олобо. Биологическа эдэбхитэй энэ пастые [...] тэжээлдэ нэмэхэдэ, эм болгон уулгахада б[...]

Шэнэһэнэй, нарһанай холтоһон удаан са[...] хэрэглэгдэнгүй хэбтэдэг байгаа. Мүнөө эн[...] рээнһээ фенол, фитостерин, дабирхайтай [...] суудые абадаг болоо.

Нарһанай дабирхай арадай ажахыда үр[...] хэрэглэгдэнэ. Тэрэниие буйлуулжа, пром[ыш]ностиин олон һалбаринуудые үнэтэй про[...] нуудаар хангадаг болоо. Хушын дабирхай [...] үнэтэй сэнтэй. Сибириин химигүүд тусхай а[...] хушын бальзам, иммерсионно тоһо абадаг [бо]лонхой. Тэрэнь микротехникэ, микроскопи[...] хэрэгтэй.

(ТАСС-ай корр.).

Новосибирск.

БАЙГААЛИ ХАМГААЛХА АСУУДАЛААР

Томскын дээдэ һургуулинуудай эрдэмтэ[д ...] ластной түбэй оршон тойронхи байдалай [...] матическа түхэл дүрсэ зохёогоо. Энэнь [...] тойронхи байгаалиие хамгаалха хэлсээнүү[...] хидоор түсэблэхэ арга хотын эмхи зургаа[...] олгохо байна.

Байгаалиие хамгаалха асуудалаар хотын [...] мэй эмхи зургаануудай харилсаа холбоон [...] хүгжэнэ. Биосферые хамгаалха асуудалаар Т[...] до тусхай совет байгуулагданхай.

(ТАСС-ай корр.).

Томск.

...ҮРГЭН ХЭРЭГЛЭЛЭЙ ЭД БАРАА ЭЛБЭГЖҮҮЛХЭ

Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет «Республикын промышленностиин предприятинууд арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа наймаанай эмхи зургаануудта үгэхэ 1975 оной түрүүшын хахадай түсэбые ямараар дүүргээб» гэжэ асуудал хараад, министерствэ, ведомствэнүүд болон предприятинууд шэнэ эд бараа гаргаха, шанарынь һайжаруулха, түсэб уялгануудаа дүүргэхэ талаар нилээд хэмжээнүүдые абаа гэжэ тэмдэглэбэ. Ажалшадай культурна болон ажабайдалай хэрэглэлэй эд бараа гаргалгын 1975 оной хахад жэлэй түсэб 104,3 процент дүүрээ гэхэ гү, али нёдондо жэлэй энэ үеынхиһөө 11,3 процентээр нэмээ.

Гэхэтэй хамта худалдаа наймаанай организацинуудта арад зоной үргэн хэрэглэлэй эд бараа худалдаха хэрэгтэ горитойхон дутагдалнууд үзэгдэнэ гэжэ Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет тэмдэглэбэ. Энэ талаар хахад жэлэй түсэб 95,5 процент дүүрээ. Ажалшадта 2901,6 мянган түхэригэй эд бараан, тэрэ тоодо трикотаж хубсаһан, макароной ба кондитерскэ зүйлнүүд, жэмэсэй ба овощой консервэ, пивэ, унда хараадаг уһа ба аршаан, хирпиисэ, нзбёосхо, мебель. Худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта арад зоной хэрэгтэй эд бараа үгэхэ түсэбөө республикымнай олохон предприятинууд дүүргээгүй. Тэдэнэй тоодо «Электромашина», прибор бүтээлгын, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводууд, «Забайкаллес» комбинат гэхэ мэтэ.

Арад зондо хэрэгтэй эд бараа гарган, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудта үгэхэ 1975 оной түсэбые дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын, энэ талаар байгаа дутуу дунданудые дары усадхаhан тула эрид хэмжээнүүдые абахыень нютагай промышленностиин, эдеэ хоолой, ажалшадай ажабайдалай эрилтэ хангаха министерствэнүүд, «Бурятстройматериал» нэгэдэлэй, авиационно, ЛВРЗ-гэй, «Электромашина», прибор бүтээлгын, «Теплоприбор», судна бүтээлгын заводуудай, МВД-гэй ОИТУ-гай, «Забайкаллес» комбинадай хүтэлбэрилэгшэдые Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет уялгалба.

БАМ-һаа ЕРЭҺЭН БЭШЭГҮҮД

АГУУ ЗАМАЙ һудаһан дээрэ

Байгал-Амарай түмэр замай барилга тухай гансашье манай Эхэ оронoй газетэ, журналнууд бэшэнэ бэшэ, энээн тухай хилын саагуур ехээр хөөрэлдэнэ. Үнэхөөрөөшье бар тайгые һэтэ сохин, намаг налхи соогуур зурын ошохо, алхэйн гайхал болоһон Байгалые газаа далай — Номгон далайтай холбохо түмэр замай барилгын удха шанар айхабтар ехэ байна бшуу.

Мэнэ һаяхан бүлэг журналистнууд, поэдүүд, киноопетор БАМ-ай барилгашадта ошожо ерэбэ. Байгал-Амарай түмэр замые барижа эхилэгшэдтэй уулзаһан, хөөрэлдэһэн тухайгаа тэдэнэр бэшэхэ, радио, телевиденеэр дамжуулга хэхэ.

Манай корреспондентын замай тэмдэглэлнүүдые уншагшадай анхаралда табинабди.

1. Түрүүшын уулзалганууд

БАЙГАЛ-АМАРАЙ түмэр замай барилгашадта Улаан-Үдэ хотоһоо хүрэжэ ошохын тула хоёр ондоо харгы бидэндэ дурадхагдаба. Тиигэжэ байтарнье гурбадахи харгышье бии болобо хэбэртэй: Байгал далайгаар тамаржа, Нижнеангарск хүрэхэ болонобди. Үгышье һаа самолёдоор Нижнеангарск гү, али Хурамхаан ошохо болонобди, Улаан-Үдын аэроагентствын кассирнууд гараа арбагалзуулба:

— Нижнеангарск хүрэтэр билет үгы. Августын 20 болотор дэмы хүлеэхэт.

...БАМ хүрэтэр ошохын тула Хурамхаан хүрэтэр ниидэхэ болобобди. «Хурамхаан дээрэ вертолёдууд олон, Уоян гү, али Хойто-Муйска дабаан хүрэтэр ошохо гээ һатнай, һуулгаха байха» — гэжэ нэгэ мэргэжэлтын хэлэһэндэ һанаагаа амарбабди.

Үнэхөөрөөшье һанаад үзэбэл, дэмнай, «Тазы-Уоян» гэһэн маршрудтай харгы Хурамхаанай аймагай Улюнханһаа эхилдэг байба бшуу.

БАМ-ай барилгада тон шухала хэрэгтэй техникэ, машина, зэр зэмсэгүүдые, барилгын материалнуудые шэнэ газарта абаашаха хэрэгтэ энэ харгы айхабтар ехэ удха шанартай ха юм.

БАМ-ай барилгашадые элдэб хэрэгсэл, түлишэ, барилгын материалнуудаар хангалга. Хурамхаанай участогай начальник Виктор Поликарпович Бугаенко «Тазы-Уоян» гэһэн харгын удха шанар тухай дахин дахин дабтана:

— Энэ харгын баригдабал, манай захань, түлишэ, эдеэ хоол, барилгын материалнуудые автомашинаар эльгээхэ болонобди. Мүнөө һанаад үзэе. Үдэр бүри 5 тонно ашаа вертолёдоор эльгээнэбди. Манай участок хадаа Хойто-Муйска дабаанда 15 км шахуу утатайгаар малтагдаха тоннелиин барилгашадые хангана. Табан тонно ашаан эдэмнай вертолёдоор шэнжэ абаашахада, ямар үнэтэй болоноб! Улаан-Үдын авиапредприяти нилээд ехэ үнэтэйгөөр ашаа шэрэжэ, бидэнэйшье «хармааниие» яһала һэгэрүүлнэ гээшэ. Би дахин дабтанаб, Улюнханһаа Уоян хүрэтэр харгы баригдажа, үбэлдөө яһала зүдэрхэгүйгөөр автомашинануудаар ашаа зөөхэ юм. Харин мүнөө бороо ехээр ороод, хада, уулын горхонууд һабаһаа халижа, энэ харгые ехээр эбдэжэрхёо. Уоян поселогһоо Хойто-Муйска дабаан хүрэхэ харгы тухай ехэ хөөрэлдөөн болоно. Тээд энэ харгымнай үшөөл бүтээдүй. Хойто-Муйска дабаанай тоннельшэдтэ гансал вертолёдоор ошонобди.

...Виктор Поликарпович Бугаенкын һанаагаа зобоһонь зүб. Юуб гэхэдэ, вертолёдоор ехэ юумэ — трактор, автомашинын түлишэ, барилгын материал, эдеэ хоол зөөхэгүйш.

Виктор Поликарпович Бугаенко Донецк хотоһоо БАМ-ай барилгада ерээ юм. Хада талада хүдэлхэ машина бүтээлгын инженер мэргэжэлтэй, 1974 оной март һарын 5-һөө БАМ-ай барилгада хабаадалсана.

...«МИ-8» түхэлэй вертолёдууд Хурамхаан нютагай ажам талада һубарилдан хүлеэжэ буунa. Абарга томо эршэгэнүүрнүүдынь агаар шууяатайгаар эсхэнэ.

Хойто-Муйска дабаанай тоннельшэдтэ ашаа зөөдэг хоёр летчик Виктор Николаевич Бобошин, Виктор Михайлович Бельмецов гэгшэдтэй хөөрэлдэбэбди.

В. Н. Бобошин:

— Байгал-Амарай барилгада манай авиапредприятиин нилээд олон летчигууд хабаадалсана. Бидэнэр, хоёр Викторнууд Хойто-Муйска дабаанай баруун, зүүн амануудтахи барилгашадта ошонобди. Тэндэ баатар хүнүүд ажаллана. Тэдээндэ хүрэжэ ошохо ондоо зам харгы үгы. Бидэниие, вертолётчигуудые «бурхан» шэнгеэр хүлеэжэ байдаг юм. Тиимэһээ бидэнэй харюусалга айхабтар ехэ болоно бшуу. Заримдаа нэгэ үдэр дүрбэ, табан рейс хэхэ ушартай болонобди. Яахабши теэд? Бидэниие барилгашад хүлеэнэ ха юм.

В. М. Бельмецов:

— Хойто-Муйска дабаан шадархи уларилые һайн мэдэнэ ха юмта. Үглөө бүри бүхэсоюзна радиогой мэдээсэхые шагнахадашье, БАМ-ай трасса дээгүүр хура бороотой байха гээд дамжуулдаг. Үнэхөөрөөшье тиимэ. Үглөөгүүр бодоходош, хура бороо Хурамхаан нютагта шааяажа байха. Тиин гэһээш, Хойто-Муйска дабаанда наратай байна гэлсэхэ. Тиибэ яабашье һаань, манан үүлэн соогуур ниидэжэ, тоннельшэдтэ ошохош.

Бидэнэй ниидэжэ ерэлгэ бүхэмнай — Хойто-Муйска дабаанай тоннельшэдэй ёһотойл баяр.

...Сэбдэг хүйтэн хойто хизаарта түмэр зам барижа эхилэгшэдтэ хүнгэн бэшэ. Үбэлдөө — шэрүүн хүйтэн, зундаа — хура бороо. Тойроод — дүлии хүбшэ тайга, намаг налхи, үүлэн мэтэ боргооһон.

Хэды тиибэшье һаань, түмэр замай барилга дорюунаар эхилээ. Нижнеангарск — Уоян, Хурамхаан — Улюнхаан — Кумори, Улюнхаан — Хойто-Муйск, Уоян — Янгуйкан гэһэн болон бусад олон маршрудуудаар самолёдууд, вертолёдууд ниидэнэ, үнэтэ ашаануудые абаашана:

— БАМ-най түргэн лэ баригдаг!

2. Вертолёт соо түрэһэн бодолнууд

...Хурамхаан нютагай сэнхир хаданууд һубарижа ябаһан мантан томо тэмээнүүдые эжэ эхигүйгөөр һануулаад орхино. Уһа голнуудай урагша хойшоо, зүүлжэ баруулжа годирон бэдирэн урдахыень дээрэһээ харахада, ямаршьеб олон мүнгэн аргамжануудые тала, дайдаар хаяжархиһан мэтээр үзэгдэнэ.

Булад хурса хюрөөгэй гү, али хайлаа һүхөөр хайжархиһан шүдэнүүд мэтэ шобхо оройтой хаданууд доромнай харагдана. Тэдэнэй хоорондуур матаран урдан Баргажан мүрэн холын холые зорижо, Байгал далай тээшэ арюун долгиёо түлхин түлхин урдана.

БАМ ошоһон харгы доромнай баһал гол мүрэн мэтээр уулануудай хабшуу соогуур годирно. Тэрэ харгыгаар Уоян тээшэ ошожо ябаһан элдэб түхэлэй автомашинанууд һубарижа, аяар дээрэһээ харахада, үхибүүдэй нааданхайнуудые һануулна.

Доромнай — ёһотойл уулын орон. Хүбэн сагаан үүлэд уула хадануудай шоро мэтэ хурса үзүүрнүүдтэ үлхэлдэн тарана. Вертолёднай хирэ болоод лэ үүлэ манан соо орошоно. Тойроод — һүн сагаан.

Доошоо харанабди. Уланууд, уланууд. Арадай аман зохёол үльгэрэй хэлээр хэлэхэдэ, «туранхай хирээгэй дэбеэгүй, туруута мориной гэшхээгүй» дайда гээшэмнай одоол энэ бэшэ гү? Юрдөө энэ дайдада, энэ уулануудай орой дээрэ хүнэй хүл гэшхээ юм гү гэжэ һанахаар. Үнэн дээрээ энэ дайдын зүргэнүүдээр, уула хадануудай оройгоор эрэлхэг геологууд алхалалдаа. Энэ дайдын суурятатар эвенк ангуушанай дуун зэдэлээ.

Хурамхаанһаа ниидэжэ гараһанһаамнай хойшо хоёр час үлүүтэй боложо байна. Доромнай — агуула үндэр уланууд. Тэдэнэй арада гү, үбэртэ үдхэнөөр ургаһан нарһан, шэнэһэн соогуур юуншьеб ялагашалдана. Юун гээшэб? Нажар сагай халуун наранда үшөө хайлажа үрдеэдүй мүльһэн. Наранай элшэ туяа тэдэнэр тодон абаад, бидэнэй нюдэ һаргаана ха юм.

Иимэ дүлии хүбшэ тайга соогуур шуяатай хүеэтэй олон гол мүрэниие хүндэлэн, Байгал-Амарай түмэр зам зурын гараха.

Бар хүбшэ тайгые һэтэ
Баруун, зүүнһээш самсаал татаад,
Булад томо һудаһан мэтэ
Булгин лугшыш,
Байгал-Амарай магистраль!

Иимэ дайдада түмэр зам бариха гээшэ агууехэ баатаршалга мүн. БАМ-ай барилгашад гансааран бэшэ. Хоридохи зуун жэлэй агуу барилгые бүхы Эхэ оромнай барина.

Ороноймнай бүхы зүгүүдһээ олон яһатанай түлөөлэгшэд ерэнэ.

«Ленгипротрансын» партийна комитет БАМ-ай нэгэ участогай проект зохёохо тухай асуудалые өөрынгөө зүблөөн дээрэ хаража үзөө. БАМ-да туһалха тусхай Совет эмхидхэгдээ» гэжэ «Вечерний Ленинград» газетэ бэшэнэ.

Ленинградай барилгашад Байгал далайн хойто эрьедэ мүнөө үеын поселок бариха гэжэ шиидээ. Тиихэдэ корабль бүтээгшэд нилээд томо судна бэлэглэхэнь. Энэ онгосын утань 70, үргэниинь 12 метр байха юм. 1300 тонно ашаа гансата ашажа шадаха. Байгал далайн баруун урдахи зүгэй Хүлтүүгһээ ашаа тээгээд, Нижнеангарскда асарха.

Ороной зүг бүхэнһөө залуушуул, мэргэжэлтэд ерэжэл байна. «Белоруссиин 120 түлөөлэгшэд БАМ-ай барилгада ерэбэ», — гэжэ «Амурская правда» газетэ мэдээсэнэ. Тиихэдэ Украинын Кременчуг хотын автомобиль бүтээгшэд «КРАЗ» түхэлэй машинануудые БАМ-ай барилгашадта эльгээбэ. Мүн тэрэ автомашинын жолоошодой ехэ отрядые БАМ-да ябуулба.

Хэхэ ажал ехэ даа. Теэд совет хүнэй дабаагүй дабаан, гаталаагүй далай дэлхэйдэ үгы һэмнай. «Абакан—Тайшет», «Тюмень—Сургут» гэһэн барилгануудта. Баку, Киев, Харьков хотонуудай метронуудые малталгада хабаадалсаһан баатар хүнүүд БАМ-да ерээ.

Байгаалиин баялиг уурхай тээшэ
Баатар хүнэй гар хүргэн,
Газаа далайн эрье тээшэ
Гаргыш харгы,
Ган булад магистраль!

...Вертолёднай мантан томо уулануудай хоорондуур ниидэнэ. Экипажай командир Виктор Николаевич Бобошин кабина сооһоо энеэбхилнэ:

— Мэнэ хүрэхэбди!

Одоошье вертолёднай доошоо аалихан орожо, сэнхир хүхэ хадануудай хоорондо, Буряад оронoймнай эгээл зүүн хойтохи зүгэй Ангаракан голой эрьедэ буушаба. Эндэһээ Хойто-Муйска дабаанай тоннель малтагдажа эхилхэ.

— Мэндэ амар, БАМ!

Г. ДАШАБЫЛОВ,
манай тусхай корр.

Улаан-Үдэ—БАМ—Улаан-Үдэ.

ҺУРАЛСАЛАЙ ЖЭЛДЭ БЭЛДЭН...

Түнхэнэй аймагай Толтойн дунда һургуулида һуралсалай шэнэ жэлдэ ехэхэн бэлэдхэл хэгдээ. Бури үбэл байхада модо шулуун бэлдэгдэжэ, барилгын элдэб материал һургуулиимнай газаа буулгагдаад байгаа.

Багшанар Соктуев В. Д., Халтуев Г. Д. гэгшэд үүсхэл гаргажа, хюрөөдэмэл хабтагайгаар һургуулияа хорёолоо. Тэрэнһээ гадна стадион баригдаа. Һургуулиин завуч Степанов В. А., багшанар Коняков М. Б., Потеев Г. Д., Мартыновский В. А., Лобанов Д. Д., соёлой байшангай директор Будаев Д. С. гэгшэд хэдэн хоногой туршада стадион барижа дүүргэээ. Һургуулиин техническэ хүдэлмэрилэгшэд Молонова П., Молонова С., Арименова Д-Ж., Таряшинова С., Пантелеева М., Молонтоева С. болон бусад һургуулияа сагаадажа, шэрдэжэ, танихаар бэшэ болгоо юм.

Мүн энэ һургуулида хуушан гэр шэнэлэгдэн табигдаа.

Мүнөө жэлдэ һайхан һаруул классуудай үүдэн сэлигдэжэ, ухибүүднай урматайгаар эрдэмэй харгыгаар дабшан, ойлгогдоогүй юумые ойлгожо, ухаан бодолоо гүнзэгырүүлхэнь гээшэ.

Заһабарилгын, барилгын бүхы ажалые һургуулиин завхоз Лыгденов Н. Д. ударидаа. Хэрэгтэй материал бэдэрэн оложо, хүнүүдые хүдэлгэжэ, бэрхэ эмхидхэлшэ байһанаа харуулжа шадаа.

С. СОТНИКОВА,
багша.

ЭКРАН ДЭЭРЭ — «ПОСЛЕДНЯЯ ЖЕРТВА»

МОСКВА. «Мосфильм» киностудида А. Н. Островскиин «Последняя жертва» гэжэ зүжэг кино болгон буулгагдана. Иимэ нэрэтэй болохо фильмые режиссёр П. Тодоровский буулгана. Тэрэ кино буулгажа эхилхэдээ, оператор байһан юм. «Весна на Заречной улице», «Два Федора» гэһэн фильмүүдые тэрэ буулгаһан. «Верность», «Городской романс», «Фокусник» гэһэн фильмые режиссёр П. Тодоровский буулгаһан байна.

«Последняя жертва» фильмдэ М. Володина, М. Глузкий, О. Стриженов, Л. Куравлев болон бусад артистнууд наадана. Операторынь — Л. Калашников.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: киноактерой студиин театрай актриса М. Володина Юлия Павловна Тугинагай рольдо.

ТАСС-ай фотохронико.

БАЙГААЛИ—МАНАЙ БАЯЛИГ

ЭРДЭНИ ЗЭНДЭМЭНИТЭ ХИЗААР

ХҮН ЗОН Байгалай эрьедэ ерэхэдээ, Сибириин энэ өөрсэ шухаг нуурай үзэсхэлэн гоё һайханаар урмашан баясажа, бахаа ханадаггүй юм. Зүгөөр Байгал нуур имагтал гоё һайхан бэшэ, 31,5 мянган дүрбэлжэн километр талмайтай, 636 километр утатай, дунда зэргээр 48 километр үргэнтэй энэ асари ехэ нуур сөөрэм дэлхэй дээрэхи тунгалаг сэбэр, дабһагүй уһанай табанай нэгэ хубиие багтаажа байдаг. Байгал — дэлхэй дээрэхи эгээл гүнзэгы нуур: дунда зэргээр гүнзэгынь — 730 метр, харин эгээл гүнзэгынь 1620 метр болодог юм.

Хадаһаа бууһан харьялаа түргэн урадхалта 336 гол мүрэн энэ нуурта шудхадаг. Сэлэнгэ, Баргажан, Дээдэ-Ангар, Түрхэ, Снежная болон бусад эгээл ехэнүүдынь болоно. Гансал Ангар мүрэн Байгалһаа эхи абадаг. Тэрэ баруун-хойшоо, Сибириин эгээл ехэ мүрэн — Енисей худар хурдан түргөөр харьялан урдадаг юм. Тиимэ даа, тиимэ, «хурдан түргөөр», ушарынь юуб гэхэдэ, 1800 километр утатай һабань километр бүхэндэ 20 сантиметрээр доошоо ородог байна (Волго мүрэнэй урасхалай уруудам 7 сантиметр юм гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй). Иимэ дээрэһээ Ангар мүрэнэй бүхы гидро-элшэ хүсэнэй нөөсэнүүд 86 миллиард киловатт-час болоно.

Гэбэшье Байгалай уһан эгээл гайхамшаг юм. Энэ нуурые бүмбэрсэг дэлхэй дээрэхи арюун тунгалаг уһанай эхин булаг гэжэ нэрлэгдэдэг байһаниинь дэмы бэшэ. 40 метр гүнзэгыдэ оёортонь байһан юумэн элеэр харагдажа байдаг. Уһаниинь минерал үгы, щелочь багатай. Нюрууһаа оёор хүрэтэрөө уһаниинь кислородоор баян юм.

Эндэхи ургамалай ба амитадай аймагай 1.800 түлөөлэгшын 1.200-ниинь ондоо тээ хаанашье үгы. Эдэнэр уһанай нюрууһаа гүн оёор хүрэтэр амидардаг байна. Эдэмнай уһые биологическа талаарнь арюудхан сэбэрлэлгэдэ шухала үүргэ дүүргэдэг нэгэ клеткэтэй инфузоринууд, байгалай хүнды гэдэһэ дотортой далайн амитад, дүн хорхойнууд, хабшаахайдал адлирхуу амитад — эгээл гүнзэгы нуур соо амидардаг бүхы загаһа жараахайнуудые, амитадые тооложо барахагүйш. Теэд лосось түрэлэй загаһан — омоли эдэнэй дундаһаа эгээл алдар суутайнь болоно. 100 — 120 килограмм татадаг хилмэ загаһад эндэ бии. Амидыгаар түрэдэг дэлхэй дээрэхи ори ганса загаһан — тоһон жараахай 800 метр гүнзэгыдэ амидардаг юм. Һэлюур хүлтэнэй түлөөлэгшэ — хаб загаһан Байгал соо байдаг.

Амитадай аймагаар элбэг баян дээрэһээ энэ нуур иимэ нэрэ абаа ёһотой гэжэ лингвистнүүдэй тоолодог байһаниинь гайхалтай бэшэ: тюрк хэлэн дээрэ «байкуль» гээшэ баян (загаһаар) нуур гэһэн удхатай.

Байгалай эрьедэ түбхинэн һууринжаһан хүнүүд эндэхи нютагуудай байгаалиин гоё һайханда, баялигта дурлаһан байна. Эдэнэр агнуури хэдэг, загаһа баридаг байгаа. Ашанар, гушанартамнай уһан, эдеэ хоол, агаар хүрэхэ гээшэ гү гэһэн асуудал эдэнэй урда табигдадаг байгаа аал? Байгаали барагдашагүй баян шэнгеэр һанагдаша һэн. Олон зуун жэлэй үнгэрөөшье һаань, эндэ ажаһуугшадай байдалда ехэ юумэн хубилхагүй. Айхабтар удаан саг соо Байгал Россин түбхинэнхэй район болгогдоһон байха юм.

XX зуун жэлэй хоёрдохи хахад хүрэжэ ерэбэ. Ангар, Енисей мүрэнүүд дээрэ мантан томо, хүсэтэ электростанцинууд баригдаба. Братска ГЭС-ые ашаглалгада оруулалга — Сибириие хүгжөөлгын шухала шата мүн. Уданшьегүй Красноярска ГЭС дэлхэй дээрэ эгээл томо ехэ гидростанци гэжэ нэрлэгдэхэ эрхэдэ хүртэбэ. Тэрэ 6 миллион киловаттһаа үлүү хүсэтэй. Ой модоной индустриин мантан томо барилганууд — модоной промышленностиин бүлэг барилганууд Сибирьтэ хэгдэнэ.

Энэ һайн гү? Һайн даа. Материальна үйлэдбэриие хурдан түргөөр үргэдхэлгэ, техническэ хүгжэлтэ дэбжэлтэ общественна материальна ба сэдьхэл бодолой эрилтэнүүдые хангахын тула үргэн ехэ арга боломжонуудые нээдэг байна.

Энэ муу гү? Тиимэ. Манай уг залгамжалагшадай гэр — Газар дэлхэй — манай аша гушанарай гэр болохо ёһотой гэһэн ушарые хүн зоной мартажархёо һаань, муу юм ааб даа.

Байгалда хоро хүргэгдэхөөр магадгүй ямар алдуу эндүүнүүд гаргагдажа болохо гээшэб?

Нэгэдэхеэр, зүүн эрьеэрнь шудхадаг гол мүрэнүүд дээгүүр модо урадхуулга. Тиихэдэ модоной зарим хубинь шэнгэжэ, гол мүрэнүүдэй һабые, мүн нуурай оёорые бузарладаг байна. Загаһадай түрьһөөз хаяха газар үгы хэгдэдэг.

Хоёрдохёор, модо болбосоруулдаг ехэ ехэ предприятинууд — Байгалай целлюлозно заводые, Сэлэнгын целлюлозно-картоной комбинадые (проектээр хараалагдаһан сэбэрлэлгын түхеэрэлгэнүүд нуурай уһые сахижа шадаагүй) һэримжэ, бодомжогүйгөөр бариһан ябадал болоно.

Үрэ дүнгынь эли: Лимнологическа институдай баримта мэдээнүүдэй ёһоор, жэшээнь, омолиин хосорон һалаһан түрьһэнэй хэмжээн дүрбэ дахин ехэ болоо.

Олон зүблөөнүүд, хуралдаанууд үнгэргэгдэһэн байна. Элитэ мэдээжэ эрдэмтэд-экологууд, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин, СССР-эй Загаһанай ажахын министерствын, СССР-эй Ой модоной, модо болбосоруулгын промышленностиин министерствын, олон тоото албан зургаануудай харюусалгата хүдэлмэрилэгшэд, промышленна предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, Россин Федерациин байгаали хамгаалха бүлгэмэй гэшүүд (эндэ 22 миллион хүн тоологдодог), ниитын ажал ябуулагшад, уран зохёолшод, журналистнууд эдэнэй хүдэлмэридэ хабаадаһан байха юм.

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет баримта, һанамжануудыень шэнжэлбэ. «Байгал нуурай оршонхи байгаалиин баялигуудые гамтайгаар ашаглаха ба сахин хамгаалха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» тогтоол 1971 оной сентябрь һарада баталагдан абтаа һэн. Энэмнай ойрын, мүн холын ерээдүйн зорилгонуудые урдаа табиһан тодорхой программа болоно.

Энээнһээ уламжалан, модо бэлдэгшэд юу хэһэн байгааб?

Жэшээнь, ой модоной ажахы Байгал шадархи бүхы модые гурбадахиһаа — хоёрдохидо, хоёрдохи категориһоо нэгэдэхидэ оруулһан байха юм. Категориинь дээшэлүүлхэдээ, модо багаар отолхо гэһэн зорилго табяа. Уһа сахижа, сэбэр байлгаха олон километр үргэн ехэ зоно нуурые тойруулаад, гол мүрэнүүдые зубшуулаад бии болгогдобо. 100 метр үргэнтэй, 1.000 метр утатай багахан зуруудаар модо отолхо гэһэн шэнэ гурим нэбтэрүүлэгдэхэдээ, сагдуул модоной 65 процентнь ойроньшье хүрэнгүй ургааша зандань орхихо ёһотой һэн. 1980 он болотор модо бэлдэлгэ юрэнхыдөө хороогдонхой.

Байгалда шудхадаг ехэ ехэ гол мүрэнүүдээр модо урадхуулга болюулагданхай. Хаягдаһан гү, али шэнгээгдэһэн модонһоо нуурнуудые, гол мүрэнүүдэй һабануудые сэбэрлэжэ эхилээбди. Модо зөөхэ харгы зам баригдана. Жэшээлхэдэ, Түрхэ мүрэнэй эрьедэ бэлдэгдэһэн модо иимэ аргаар зөөдэг байна. Тайрагдаагүй модо лесовозуудаар мүрэнэй адагта асардаг юм. Эндэ эдэниие багсалан, һала болгожо уядаг. Энэ модон теплоходуудаар Выдрино портдо (Байгалай урда эрье) асарагдажа, түмэр замай транспортда ашаалагдадаг.

Целлюлозо-саарһанай промышленностиин нэгэшье предприятида үгы байһан нормо Байгалай целлюлозо үйлэдбэрилэн гаргадаг заводто тогтоогдонхой. «Байгал нуурай оршонхи байгаалиин баялигуудые гамтайгаар ашаглаха ба сахин хамгаалха нэмэлтэ хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Совэдэй тогтоол дотор ингэжэ бэшэгдэнхэй: «... сэбэрлэлгын зохихо түхеэрэлгэнүүдые барилгын бүрин дүүргэгдэтэр Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадые ашаглалгада оруулалга хоригдонхой».

Байгалай целлюлозын заводой ашаглалгада оруулагдаһые, тэрэнэй һанаа зобоомо һургаалые хараада абажа, Сэлэнгын комбинат ашаглалгада үгтэһэн байна. Комбинадтахи арюудхан сэбэрлэлгын бүлэг түхеэрэлгэнүүд механическа, биологическа, химическэ аргаар уһа сэбэрлэдэг юм. Сэлэнгын комбинат шэнэ технологидо түрүүлэн оруулагдажа, уһа хэрэглэлгэнь, зургаа дахин бага болгогдохо байна.

Омоли загаһа олзоборилгые хаа хаанагүй хориһон ушар Байгал дээрэ бэелүүлэгдэжэ байгаа шухала хэмжээнүүдэй нэгэниинь болоно. Хойто-Байгалда омолиин һүрэг нилээд олошоруулагдаа. Сэлэнгэ мүрэндэ түрьһээ хаядаг загаһанай нөөсэ баялигууд үргэдхэгдэжэ байна.

...Байгал нуурые сахин хамгаалха асуудал айхабтар орёо юм. Үзэсхэлэн һайхан нуур Сибириин үйлэдбэриин хүсэнүүдые хурдан түргөөр хүгжөөлгын гол дунда оршонхой. Европые Номгон далайтай холбодог гол харгы — Транссибириин түмэр зам тэрэниие урда захаарнь бүһэлэн тойродог юм. Ондоо, энээнһээ дутуугүй шухала удха шанартай, хоёрдохи харгы — Байгал-Амарай түмэр зам һаяар хойгууранъ баригдажа, Алас-Дурна зүг тээшэ зэрэлгээтэн ошохо. Сибириин модо, яхадай кокслогдодог шулуу нүүрһэ, зэдэй ба түмэрэй руда ашаһан эшелонууд энэ замаар шуумайлдахал.

Гэбэшье Байгал нуур гар хүрэгдөөгүй, үзэсхэлэн һайхан зандаа үлэхэ ёһотой. Байгаали элбэг дэлбэгшье һаа, заха хизааргүй баялигтай бэшэ юм гэжэ энэ нуур элирхэйлэн гэршэлнэ. Дүүрэн эрхэтэй хори гаран эмхиин хабаадалгатайгаар зохёогдоһон бүлэг проектын үндэһөөр, Байгалай оршон тойрондо гүрэнэй хэдэн парк, заповедник байгуулагдахаар хараалагдана. Уһа арюудхан сэбэрлэдэг тон нарин түхеэрэлгэтэй предприятинууд нуурай оршондо баригдаха зэргэтэй.

Юрий ХРОМОВ,
АПН-эй корреспондент.

ТҮБИ ДЭЛХЭЙН ЭХЭНЭРНҮҮДЭЙ ҮГЭ

Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэлдэ зорюулагдажа, ООН-ой Бүхэдэлхэйн конференци байгша оной июнь, июль һарада Мексикэдэ үнгэргэгдөө һэн. Энэ хуралдаанай боложо байха үедэ Мексикын Гадаадын хэрэгүүдэй министерствын байшан шадар хүн зон олон байгаа.

Хуралдаанай боложо байһан газарта олон эхэнэрэй (ганса мексикан эхэнэрнүүдшье бэшэ, ондоо яһатанай эхэнэр зон бии) сугларһан ушар юу харуулнаб гэхэдэ, энэ уласхоорондын конференциин саг соогоо зарлагдаһые, шухала удха шанартай байһые гэршэлнэ бшуу. Үүдэнэй хажууда Канадын эхэнэрнүүд сугларба. Ядерна зэбсэг гаргаха, суглуулха ябадал хорихо, бии байһан зэбсэгые үгы хэхэ гэһэн эрилтэ доро гар табюулжа байнад. Фашис алууршадай хара һабарһаа мултарһан Чилиин эрэлхэг зоригтой эхэнэрнүүд бии болобо. Тэдэниие тойроод хүнүүд сугларба. Тиигэжэ Чилиин арад зонтой һаналаа нэгэдэлгын митинг болобо.

Энэ хуралдаан дээрэ үгэ хэлэгшэдэй гол шухала эрилтэ юуб гэхэдэ, эб найрамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, ээрхэг түримхэй хархис хүсэнүүдые хизаарлаха, колониализмын үлэгдэлнүүдые, үндэһэ яһанай дарлалта усадхаха асуудалнуудтай нэгэн доро эхэнэрэй асуудал шиидхэхэ гэһэн байна. Эб найрамдалгүйгөөр эхэнэрнүүдэй адли тэгшэ эрхэ туйлахань бэрхэтэй, эхэнэр зоной һанаа зобоодог, мүн бэшэшье шухала асуудалнуудые шиидхэхын аргагүй.

Үргэн түлөөлэлгэтэй хуралдаан дээрэ эдэ асуудалнуудые табиһан тухай, мүн энэ жэлые уласхоорондын эхэнэрэй жэл гэжэ соносхогдоһон тухай юу бодонобта гэһэн асуудалтайгаар конференциин делегадуудта хандагдаа. Ганын, Финляндиин, Польшын делегадуудһаа энээн тухай асуугдаһан байна. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй тон олон ондоо заха хизаарһаа ерэһэн делегадууд адлирхуу харюу үгэбэ: Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын жэл үнгэргэхэ ябадал, энээнтэй дашарамдуулан, олон хэмжээ ябуулгануудые, тэрэ тоодо энэ конференци үнгэрһэн ушар хадаа мүнөөнэй түби дэлхэйдэ эхэнэр зоной үүргын, харюусалгын ехэ болоһые мэдэрһэн, арадуудай эб найрамдал, аюулгүй байдалай түлөө тэмсэлдэ эхэнэрнүүдэй ехэ хубита нэмэреэ оруулдаг ушарые мэдэрһэн ябадал болоно. Олон ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй эбэй ёһоор зэргэ оршохын, гуримуудай батажахын тула эхэнэр зон ехэ хубитаяа оруулна гээшэ.

Ондо ондоо байгуулалтатай, хүгжэлтэ дэбжэлтын талаар олон ондоо гүрэнүүдтэ ажаһуудаг, ондо ондоо үзэл бодолтой хүн зон эхэнэрые адли эрхэтэй болгохо, политическэ, ниитын, соёлой ажабайдалда эдэнэрые эдэбхитэйгээр хабаадуулха шухала гэһэн тобшолол хэхэ саг тулажа ерээ гээд ойлгодог болонхой.

Энэ зорилгые яажа туйлахаб, түхын болоод һанал бодолой ямар хаалтанууд байнаб, национальна ямар хуулинуудые, уласхоорондын ямар нормо зохёолтойб гэһэн асуудалнууд гараһан байна.

Социалис оронуудай түлөөлэгшэдэй үгэ хэлэхэдэ, хүн зон ехээр һонирхоһон байна. Эхэнэрэй асуудал хадаа социальна асуудалай хубинь мүн, энээниие шиидхэхын тула социальна, политическэ, оюун бодолой бүхы дарлалтые усадхаха шухала, социально-экономическа гүн гүнзэгы үндэһэн хубилалтанууд хэгдэхэ хэрэгтэй, эхэнэр зониие ниитын ажабайдалда олоор хабаадуулха шухала гээд социалис оронуудай түүхын дүй дүршэл элеэр харуулаа бшуу.

Совет делегациин толгойлогшо Валентина Николаева-Терешковагай үгэ хэлэхэдэ, делегадууд нэрьемэ альга ташалгаар амаршалаа. Замбуулин руу ниидэһэн гансахан эхэнэрые хүн дэлхэнөө мэдүүлхэһээ гадна, эндэ байгшад дэлхэй дээрэхи түрүүшын социалис гүрэниие эхэнэр зондо эрхим һайн байдал хангажа шадаһандань амаршална бшуу.

Африкын, Азиин болон Латиин Америкын хүгжэжэ байгаа оронуудай түлөөлэгшэд юун гэжэ хэлээб гэхэдэ, гүрэнүүдэйнгээ политическэ бэеэ даанги байдал туйлахаһаа гадна, экономикодоо бэеэ даанхай болоогүйдөө эхэнэр зондо адли тэгшэ эрхэ олгохын аргагүй.

Дэлхэйн зарим районуудта, жэшээнь, Дүтын Зүүн зүгтэхи аюулта байдал усадхаха шухала гэһэн эрилтэ конференциин делегадууд табиба. Эндэ Палестинын арад зон илангаяа зобожо тулижа байна. Һүйдхэлтэ муухай үйлэ хэрэгүүдэй боложо байһан Чилиин арад зонтой һаналаа нэгэдэнги байһан тухайдаа конференциин делегадууд мэдүүлбэ.

Эхэнэртэ адли эрхэ олгохо тухай асуудалаар правительствануудай һанамжа элирүүлхын тула, хүсэл эрмэлзэлээ нэгэдүүлхын тула ООН энэ конференци зарлаа юм. Байгша оной октябрь һарада Берлиндэ болохо эхэнэрнүүдэй бүхэдэлхэйн конгресстэ дэлхэйн олониитэ үгэеэ хэлэхэ юм байха.

Ю. РОМАНЦОВ.
(ТАСС-ай корр.).

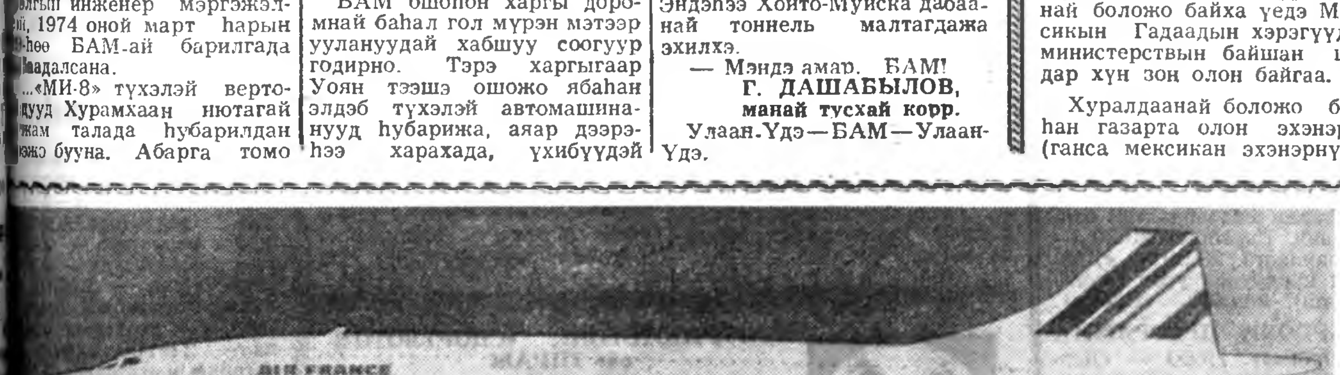

Абяанһаа түргэн ниидэдэг англо-франциуз үйлэдбэриин пассажирска «Конкорд» самолёдой гадаада түхэлынь шэнжэлэгдэбэ. Самолёт сагаан үнгэтэй аад, илгаруулха тэмдэгынь улаан, хүхэ байха болобо. 1976 оной эхеэр самолёт ашаглалгада үгтэхэ.

Кейстон-ТАСС-ай фото.

НҮХЭР ЁҺОНОЙ МҮРЫСӨӨН

Монголой Арадай Республикын, Буряадай АССР-эй спортсменүүд ходо ходо уулзажа, мэргэн һайхан заншалтай юм. МНР-эй ба Буряадай ороной мэргэн буудагшадай нүхэр ёһоной мүрысөөн һаяхан Улаан-Баатар хотодо юһэдэхеэ үнгэргэгдэбэ.

Жэл бүри үнгэргэгдэдэг энэ заншалта мүрысөөндэ Монголой мэргэшүүл гурбадахи жэлээ удаа дараалан илаһан байна.

Манай 14 спортсмен энэ ехэ наадаанда хабаадаа. Улаан-Үдын авиационно заводой инженер нэгэдэхи разрядтай Людмила Енинова таба һурэдэг буугаар мэргэлхэдээ, хэрхэ нэрэн, хүдэр гартай байһанаа харуулба. Тэрэ 600-һаа 547 очко абажа, илаһан байгаа. Түмэр замай техникумэй студент Николай Курдюков пневматическа буугаар хүл дээрэһээ 40 дахин буудахадаа, 334 очкотойгоор нэгэдэхи һуури эзэлбэ. «Стандарт» гэдэг упражнеэнэр сагаалса мэргэлхэдээ, тэрэ 544 очко абаһан байна. Ингэжэ Н. Курдюков нэгэдэхи разрядай нормо дүүргэбэ.

Улаан-Үдын прибор-бүтээлгын заводой слесарь нэгэдэхи разрядтай Василий Воронин, Зэдын аймагай «Заречный» совхозой тракторист спортын мастер Александр Гаськов гурбадахи һуринуудые эзэлжэ, сугларгашадай магтаал һайшаалда хүртэбэ.

— Энэ мүрысөөндэ, сэхэлэн хэлэхэдэ, илаһан, шүүгдэһэн хүнүүд гэжэ байгаагүй. Юрэдөөл, хоёр ороной спортсменүүдэй хани барисаанай илалтаар лэ сагаалса дээрэхи тэмсэл дүүрэһэн байна, — гэжэ манай командын түлөөлэгшэ Е. К. Терентьев хөөрэнэ.

ЛВРЗ-гэй „Локомотив" эрхимлэһээр

Клубай командануудай дунда футболоор республикын түрүү һуури эззлхын түлөө мүрысөөнэй хоёрдохи дүхэригэй наадан үргэлжэлһөөр. Табадахи турай уулзалганууд һаяхан үнгэргэгдөө.

Эндэ локомотив-вагон заһабарилгын заводой команда — «Пищевигые» — 6:1, авиационно заводой «Забайкалец» — «Электромашина» — 3:0, «Вымпел» — «Торпедые» — 2:0 тоотойгоор шүүгээ. Тиихэдэ урда тээнь үнгэргэгдэдэггүй үлэһэн наадан боложо, «Забайкалец» Закаменск хотын «Металлургтай» 2:2 тоотойгоор тэнсэһэн байна.

ЛВРЗ-гэй «Локомотив» 27 очкотой болоод, эрхимлэжэ ябана. «Забайкалец» — 25, транспортын «Локомотив» 22 очкотой болонхой.

Жаргал БАТУЕВ—РСФСР-эй чемпион

России Федерациин Гэгээрэлэй министерствын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай эдир боксёрнуудай дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө түгээсхэлэй мүрысөөн һаяхан Калуга хотодо боложо дүүрэбэ. Россин областинуудай, хизаарнуудай, автономито республикануудай 30 команда «арһан бээлэйн» шадабаритадай энэ ехэ наадаанда хабаадаа.

Республикымнай хүүгэдэй спортын һургуулиин эдир боксёрнууд Жаргал Батуев, Валера Николаев, Володя Макальский, Игорь Жарников, Костя Поляков болон хамта 14 хүн энээндэ хабадажа, Буряад оронойгоо нэрэ хүндые хамгаалһан байгаа.

Улаан-Үдэ хотын 19-дэхи дунда һургуулиин 7-дохи класс дүүргэһэн Жаргал Батуев 40 килограмм шэгнүүртэн соохоо шалгаржа, РСФСР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ. Тэрэ бүхы уулзалгануудтаа ухаатай һайнаар наадажа, онобшотой шанга сохилтонуудые хэн, илалта туйлаа.

Валера Николаев, Костя Поляков эһала бэрхээр тулалдажа, сашаадаа һайнаар һорилго хээд байбал, бэлигтэй боксёрнууд болохо байһанаа харуулба. Һоригшод С. Н. Цыбиков, Ю. М. Шишкин энэ талаар ехэ габьяатай.

„Спартагай" ЦС-эйтүрүү һуури эзэлхын түлөө

Һур харбалгаар «Спартак» бүлгэмэй Центральна Советэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн Могилев хотодо нээгдэхэнь. Союзна республикануудай 12 командын һуршад энээндэ хабаадахаар хүлеэгдэнэ.

СССР-эй спортын мастернууд Е. Попов, Э. Санжиев, В. Игумнов, спортын мастерта кандидадуу В. Гуров, Е. Семёнова, Л. Эрдынеева, Е. Посельская, Е. Жовтун гэгшэд республикынгаа нэрэ хүндые хамгаалхаяа тиишэ ошобо.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

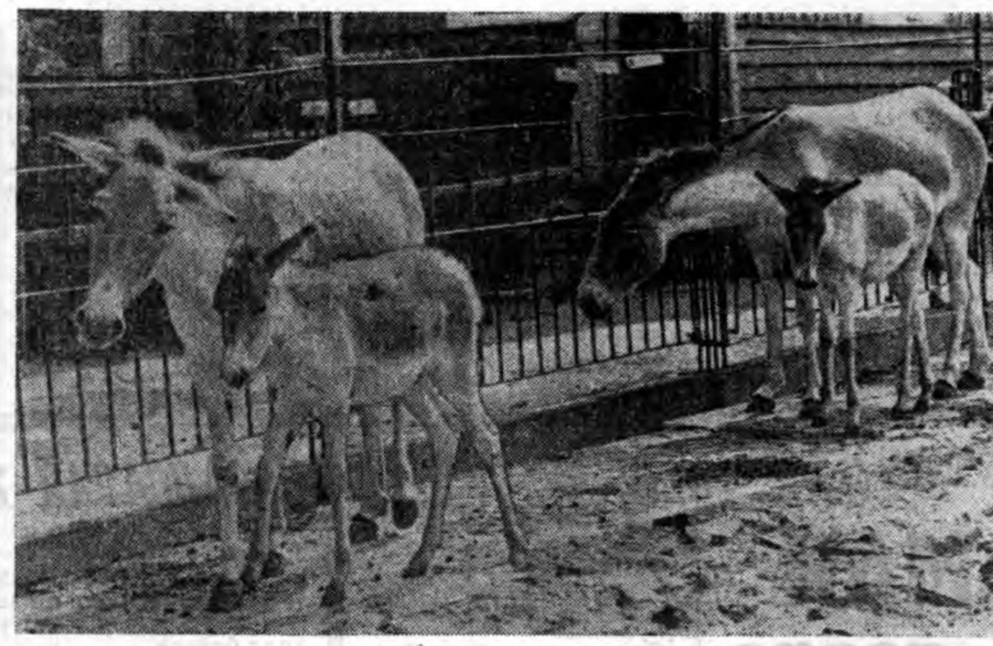

ЗООПАРКНУУДАЙ АН АМИТАДАЙ БАЙДАЛ

ЛАТВИИН ССР. Зураг дээрэ харуулагдаһан кианги амитад Ригын зоологическа саадта байдаг.

Хоморой шухаг болоһон эдэ амитадай заахан һүрэгүүд Түбэй Азиин губи газарта ушардаг.

Кианг хурдан түргэнөөр гүйдэг, эсэхые мэдэдэггүй, һэргэг, гэрэй эрхэ байдалда хүшэрөөр дададаг. Ригын зоопаркда кианг амитад һайнаар дадаа.

ТАСС-ай фотохронико.

ЭСТОНИИН ССР. Таллинай зоопаркда барас түрэбэ. Зулзаганай найматай Алон эхынь бэе һайн.

Тянь-Шаниин хадануудта ажамидардаг барасай гэрэй эрхэ байдалда түрэхэ ушар тон хомор юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: заахан хадын эзэн зангаа харуулжа шадана.

ТАСС-ай фотохронико.

ТОБШОХОНООР...

△ БОКС. Туапсе хотодо «Локомотив» бүлгэмэй Центральна Советэй боксёрнууд сугларжа, һуралсал-һорилго үнгэргэжэ эхилбэ. Эндэ Зүүн-Сибириин түмэр замай чемпион, СССР-эй спортын мастер, республикын врачебно-физкультурын диспансерэй врач Владимир Султумов бэеэ һорижо байнхай.

△ ЧЕЛЯБИНСК хотодо боксоор залуушуулай дунда РСФСР-эй кубогта хүртэхын түлөө эхилһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Энэ мүрысөөндэ Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институдай студентнүүд Виктор Трескин, Николай Сивец гэгшэд хабаадалсахадаа, спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэбэ.

△ ҺУР ХАРБАЛГААР залуушуулай дунда Россин Федерациин түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хоёр зуугаад, тэрэ тоодо манай республикын суглуулагдамал команда хабаадалсаба. Тиихэдээ манай команда гурбадахи һуури эзэлһэн байна. Өөр хоорондоо түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ Баргажанай аймагай Улаанай дунда һургуулиин һурагша Лариса Эрдынеева гурбадахи һуури эзэлээ.

△ ТУЛА ХОТОДО һур харбалгаар Ленинэй орденто «Динамо» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ манай республикын һуршад гурбадахи һуури эзэлбэ. Эндэ нарин-сэмбын комбинадай хүдэлмэришэн Владимир Мурышев чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэжэ, «Динамо» бүлгэмэй суглуулагдамал командын бүридэлдэ абтаба.

△ ЭХЭ ОРОНОЙМНАЙ нииислэлэй В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ түбэй стадион дээрэ хүнгэн атлетикээр СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн боложо дүүрэбэ. Эндэ хабаадалсаһан Улаан-Үдын индустриально-педагогическа техникумэй һурагша Павел Яковлев 1.500 метрэй зайда урилдахадаа, долоодохи һуури эзэлһэн байна.

△ ХҮНГЭН АТЛЕТИКЭЭР «Ажалай резервын» бүлгэмэй спортсменүүдэй дунда Кропоткин хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ хабаадалсаһан Улаан-Үдын түлөөлэгшэ Пётр Васильев спортын мастерта кандидадай нормо дүүргэбэ.

Б. МИРОМАНОВ.

ЕРЭЭДҮЙН ОЛИМПИЕЦҮҮД МҮРЫСЭНЭ

△ АФИНА. Олимпиин наадана мүндэлһэн энэ хотодо хүнгэн атлетикээр залуушуулай дунда Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө гурбадахяа үнгэргэгдэһэн мүрысөөн дүүрэбэ. Гурбан үдэрэй туршада үргэлжэлһэн шанга тулалдаатай мүрысөөнэй дүн гаргахада, СССР-эй, ГДР-эй спортсменүүд 111 медалай 41-ыень абаһан байна. Мүрысөөндэ хамтадаа 26 ороной командануд хабаадалсаа. Манай ороной спортсменүүд 8 алтан, 3 мүнгэн, 8 бронзо медальнуудта хүртөө. ГДР-эй команда 12 алтан, 8 мүнгэн, 2 бронзо медальнуудые абаһан байба.

Минскын Алла Федорчук 1 метр 88, эрэшүүлэй дундаһаа Польшын Яцек Вшола гэгшэ 2 метр 22 сантиметр үндэрые харайжа, эрхим амжалта туйлаба.

Манай ороной спортсменүүд копье шэдэхэдээ эрхим дүн харуулаа. Жэшээнь, СССР-эй арадуудай спартакиадын чемпионка, Ригын 16 наһатай түлөөлэгшэ Леолита Блодниеце гэгшэ 60 метр 62 сантиметртэ копье шэдээ. Эрэшүүлэй дундаһаа Ставрополиин Иван Громов 77 метр 92 сантиметрэй тэмдэгтэ копье шэдэһэн байгаа. Донецкын Ира Жидова 6 метр 36 сантиметр утые харайһан, Кременчугай Владимир Киселев ядро түлхихэдэ 18 метр 62 сантиметртэ хүргөө. Мүн 5.000 метрэй зайда урилдагшад соохоо «Правда» газетын шанда хүртэһэн Москвагай Петр Чернюк гэгшэ зайгаа 14.18.0 секунда соо гаталан эрхимлээ.

△ ЦЮРИХ. Хүнгэн атлетикын мүрысөөндэ хабаадалсаһан Москвагай Фаина Мельник 70 метр 20 сантиметртэ диск шэдэжэ, дэлхэйн шэнэ рекорд тогтообо. Энэнь 1971 оной августын 18-һаа эхилжэ Фаинын тогтооһон арбадахи заһабаринь болоно.

Эдир шатаршадай тулалдаан

△ БЕЛГРАД. Шатараар эдиршүүлэй дунда дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадана наймадахи уулзалгын болоходо Москвагай Валерий Чехов Польшын Адам Кулиговскиие шүүжэ гараба.

Мүнөө Чехов 6,5 очкотойгоор түрүүлжэ эхилбэ. Шатаршад — Берлов (Югослави), Местела (Англи) 6—6 очкотой болобо.

△ ВИЛЬНЮС. Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн зонын мүрысөөнэй арбадахи парти наадагдаба. Нааданай түрүүшын үдэрһөө эрхимлэжэ ябаһан Васюков һүүлшын гурбан нааданда шүүгдэжэ эхилээ. Жэшээнь, һүүлшын нэгэ нааданда Гуфельдтэй хойшолуулһан наадаяа үргэлжэлүүлхэдээ шүүгдэһэн байна.

Арбан хоёр нааданай удаа В. Савон найман очкотойгоор түрүүлжэ эхилбэ.

△ ХОККЕЙ. «Советский спорт» газетын шанда хүртэхын түлөө оронойнай дүрбэн городуудта эхилһэн уласхоорондын мүрысөөнэй хэдэн уулзалга үнгэргэгдэбэ.

Ороной чемпион — ЦСКА-гай хоккеистнүүд Ригэ хотодо үнгэргэгдэжэ байгаа нааданда Липецкын «Звездае» 10:5, Москвагай «Локомотив» командые 6:1 тоотойгоор шүүһэн байна. Ригын «Динамо» Свердловскын «Автомобилистые» 7:4, Минскын «Торпедо» Липециин «Звездае» 7:6, Свердловскын «Автомобилист» Минскын «Торпедые» 8:5 тоотойгоор шүүһэн байгаа.

Ленинградта үнгэргэгдэһэн нааданда Москвагай «Динамо» Пермиин «Молодые» 12:3, Воскресенскын «Химик» Ленинградай СКА командые 4:2, Финскын «Коо-Вее» клубай спортсменүүд Швециин «Вестеросой» хоккеистнүүдые 3:2, Ленинградай СКА Пермиин «Молот» командые 4:3, Москвагай «Динамо» Швециин командые 15:3 тоотойгоор шүүгээд ябана.

Череповец хотодо наадаһан хоккеистнүүдэй уулзалга иимэ тоотойгоор дүүрээ: Москвагай «Крылья Советов» — Уфагай «Салават Юлаев» — 6:1, Череповецэй «Металлург» — Челябинскын «Трактор» — 3:8, «Крыльз Советов» Польшын командые 12:3, Польшо Румыниин суглуулагдамал командануудай наадан 9:0 тоотойгоор дүүрэһэн байна.

(ТАСС).

Жилын саанаһаа

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ

БУЭНОС-АЙРЕС

Коммунистнуудай нэрэ хүндэ дээшэлнэ

ТАСС

Коммунис партиин аша туһада мүнгэ суглуулхын тула Аргентинын элдэб хото городуудта үнгэргэгдэһэн заншалта ябуулганууд Аргентинын коммунистнуудай нэрэ хүндын дээшэлжэ, социально-экономическа хубилалтануудые хэхэ гэһэн тэрэнэй программые үргэн ниитэ арад зоной улам үргэнөөр дэмжэдэг боложо байһые элирхэйлэн харуулаа.

3,5 миллиард песо гэхэ гү, али урда урдын жэлнүүдэйхиһээ һураггүй ехэ мүнгэн партийна жасада оруулагдаһан байна. Орон дотор экономикын муудаһанһаа, социальна байдалай хүшэр болоһонһоо уламжалан, Аргентинын хүн зоной ажаһуудал улам хүндэрһэн байна. Тиигээшье һаа, Компартиин эмхинүүдтэ, коммунис залуушуулай федерацида мүнгэ зөөри суглуулгада хүн зон ахир тулюур нөөсэнүүдһээ нилээд ехэ мүнгэ оруулһан байна гээд партиин орган— «Нуэстра палабра» газетэ тэмдэглэнэ. Ажалшан арадай аша туһые сахин хамгаалдаг коммунистнуудай ажал ябуулгые эдэнэр үндэрөөр сэгнэнэ бшуу.

Компартиин организацинууд үргэн ниитэ хүн зоной дунда идхалга- номнолгын хүдэлмэри улам эдэбхижүүлһэн байха юм. Энээнэй үедэ олон мянгаад хүдэлмэришэн, алба хаагша, гар урлагша, студент, гэрэй эзэн эхэнэр партиин зэргэдэ ороһон байгаа. Дүрбэ мянган хүн коммунис залуушуулай федерацида ороо.

ЛИМЭ

Бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай зүблөөн

ТАСС

Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн Перугай ниислэл хотодо нээгдэбэ. 78 гүрэнэй делегадууд тэрээндэ хабаадана. Хэдэ хэдэн оронуудай, национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдэй, уласхоорондын эмхинүүдэй түлөөлэгшэд адаглагшад, айлшад боложо, тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал, Кипрэй, Индохитадай, Урда Америкын асуудалнууд, Урда Африкадахи байдал, Индиин океание эб найрамдалай зоно болгон соносхохо тухай асуудал зүблөөнэй зүблэхэ зүйлдэ оруулагдана. Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудтай һаналаа нэгэдэлгээ бэхижүүлхын, али нэгэнэйнь бэеэ дааһан, дулдыданги бэшэ байдалда, аюулгүй байдалда, эрхэ сүлөөень хүгжөөлгэдэ аюулай тохёолдуулагдаа һаань, тэрээндэ бултадаа туһаламжа үзүүлхын тула ниитэ нэгэн хараа бодолтой байха тухай асуудалые зүблөөндэ хабаадагшад хаража үзэхэ байна. Монополинуудай гаргуу аашаһаа национальна байгаалиингаа баялигуудые сахин хамгаалгада, газаашань гаргагдадаг түүхэй эдтэ ниитэ нэгэн сэн тогтоолгодо ехэ анхарал хандуулагдаха юм.

АЛЕКСАНДРИ

АСУУДАЛАЙ ГОЛЫЕНЬ БАРИБАГҮЙ

ТАСС

Синайн хахад арал дээрэ Египедэй ба Израилиин сэрэгүүдые хоёр тээшэнь һалгаан тараалгын хоёрдохи шата болохо Египедэй, Израилиин хоорондо хэлсээ хэхынь тула хоорондын хөөрэлдөө эмхидхэхэ зорилготойгоор США-гай гүрэнэй секретарь Г. Киссинджер Дүтын Зүүн зүгтэ ошоһон байна.

Президент А. Сададтай уулзаһанайнь һүүлээр эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ США-гай гүрэнэй секретарь үгэ хэлэхэдээ, саашанхи хөөрэлдөөнүүдэй үеэр хэлсээн баталагдаха гээд этигэн найдажа байһанаа мэдүүлбэ. Гэхэ зуура, хэрбээ һаяар хэлсээндэ гар табигдаагүй һаань, ООН-ой Генеральна Ассамблейн тусхай сесси дээрэ үгэ хэлэхын тула Нью-Йоркдоо бусаад, удаань Дүтын Зүүн зүгтэ дахинаа ошохые түхеэрхэ байнаб гэжэ Г. Киссинджер тэмдэглээ.

Хэлсээн хадаа эдэ райондохи айхабтар аюултай оршон байдалые һуларуулха зорилготой имагтал сэрэгэй документ болоно гэжэ Египедэй тусхай түлөөлэгшэ Т. Башир мэдүүлбэ.

АЛЖИР. (ТАСС). США-гай гүрэнэй секретариин эндэ ерэһэн ушарые Алжирай АПС агентство үргэнөөр шэнжэлнэ. Арабуудай ажал ябуулгын нэгэдэлдэ хоро хүргэхэ гэһэн ушарые зайсуулан сараха шухала. «Зарим тэды хэлсээнүүдые баталха гэһэн политика Палестинын асуудалые анхаралһаа гаргажа, Араб оронуудай хоорондохи эб эе таһалха гэһэн зорилготой», — гэжэ агентство тэмдэглэнэ. Энэ политикань шахардуу байдал һуларуулха, Араб оронуудай газар дайда булимтаран эзэмдэлгые үлөөхэ гэһэн зорилготой. Тиимэһээ Дүтын Зүүн зүгэй асуудал һаяаршье шиидхэгдэхэгүй болоно бшуу.

ВАШИНГТОН. (ТАСС). «Синайн хахад арал дээрэ баталагдаһан хэлсээн энэ асуудалые шиидхэхэ гэхэ гү, али сагыемнай ехээр алмаха юм гэжэ бодомжолхо ёһогүйбди, — гэжэ «Вашингтон пост» газетэ бэшэнэ. — Ушарынь юуб гэхэдэ, газар дайдынь үшөөл эзэмдэгдээд, байһан Сири, Иордани тушаа эндэ юуншье хэлэгдэнэгүй. Палестиные сүлөөлхэ эмхи, Араб бүхы оронуудай аша туһада хабаатай Иерусалимай асуудал тухай энэ хэлсээн дотор юуншье хэлэгдэнэгүй гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

ПАРИЖ. (ТАСС). «Израилиин ба Египедэй хоорондо баталагдан абтаха саг зуурын хэлсээнэй проект соо политическэ асуудалнуудаар тиимэшье шухала бэшэ зүйлнүүд табигдана», — гэжэ «Котидьен де пари» газетэ бэшэнэ. Дэлхэйн тус районой политическэ гол шухала асуудалнуудай нэгыеньшье энэ проект шиидхэхэгүй байна. Палестинын асуудал шиидхэжэ эхилхэ тухай дурдалгашье хэгдэнэгүй гээд газетэ тэмдэглэнэ.

ЛИССАБОН

РЕВОЛЮЦИОННО ТУЙЛАЛТАНУУДЫЕ ХАМГААЛХА

ТАСС

Саг зуурын правительствын заседани премьер-министр Васку Гонсалвишай түрүүлэлгэ доро эндэ болобо. Президентын тэрээндэ даалгаһан уялгануудые правительство сэхэ шууд бэелүүлхээр, урда долоон хоногто министрнүүдэй кабинедэй зохёон абаһан политическэ, экономическа ба социальна хэмжээ ябуулгануудай үргэн ехэ программа бэелүүлхээр шиидэнги байһанаа правительство баталаа гээд мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

Правительствын иимэ эрид шиидэнги байлга байдалаа бэхижүүлхэ гэһэн зорилготой байһыень элирхэйлэн гэршэлнэ. Гэхэ зуура, президентын канцеляриин тусхай мэдээсэл толилогдоо. Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөнэй эб эе таһалхын тула бүхы аргануудые хэрэглэһэн зарим газетэнүүдэй баталһанай ёһоор, шэнэ правительствын гэшүүдэй список табихыень генерал Карлуш Фабианда президент даалгаагүй юм гээд мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэһэн, Португалидахи революционно хүгжэлтые хамгаалһан арад зоной хүдэлөөн орон дотор улам үргэдэжэ байна. Зүүнэй үзэлтэй найман партиин (Компарти энээндэ ородог) нэгэдэлэй саг зуурын секретариадай уряалаар, зүүнэй үзэлтэй хүсэнүүдэй жагсаал августын 27-до Лиссабондо үнгэргэгдэбэ. Васку Гонсалвишай правительствые дэмжэхэ гэһэн уряа лозунгтой жагсаалнууд, митингнүүд ороной бусад хото городуудта үнгэргэгдэхөөр хараалагдана.

Арадай революционно туйлалтануудые хамгаалха олониитын митинг Португалиин урда хубидахи Фару хотодо болобо. Португалиин Коммунис партиин ЦК-гай Политическэ комиссиин гэшүүн Антониу Диаш Лоренсу митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, хархис хүсэнүүдтэ эсэргүүсэн тэмсэжэ, революционно хүсэнүүдэй нэгэдэл, арад зоной ба ДВС-эй хоорондохи холбоо барисаа бэхижүүлхыень уряалаа.

Орон доторхи политическэ шахардуу байдалай юрэнхы дээрээ зарим тэды һуларжа байгаашье һаань, хархис хүсэнүүд һүйдхэлтэ ябуулганудаа үргэлжэлүүлһээр.

БРАЗЗАВИЛЬ

АНГОЛОДОХИ БАЙДАЛ

ТАСС

Анголоһоо абтаһан мэдээсэлнүүдэй ёһоор, ороной захиргаанай түб Луандада комендантска час болюулагдаа. Анголые сүлөөлхэ национальна фронт (ФНЛА) гэдэгэй эмхидхэһэн зэбсэгтэ хёморoo зүришэлдөөнүүдһээ уламжалан, байгша оной апрель һарада комендантска час соносхогдоо һэн. Анголые сүлөөлхын түлөө арадай хүдэлөөнэй (МПЛА) бүрин мэдэлдэ ороһон хотодохи байдал заһаржа байна. Эмхи зургаанууд хүдэлмэрилнэ, худалдаа наймаан гуримшуулагдажа байна. Эдеэ хоолой зүйлнүүдээр, үргэн хэрэглэлэй эд бараагаар хүн зониие таһалгаряагүй хангахын тула шухала хэмжээнүүдые засагаархид абаба. Ороной хэдэ хэдэн районуудта ФНЛА-гай отрядууд добтолжо, байдалые түгшүүрилтэй болгоно. Байлдаануудай үеэр МПЛА-гай зэбсэгтэ хүсэнүүд ехэ амжалта туйлажа, Намибиин хилэһээ 30-аад километрэй газарта байдаг Перейра-ди-Эса, Хумбе, Рокадас гэдэг һуурин тосхонуудые эзэлэн абаһан байна. Мүнөө ЮАР-ай сэрэгүүдэй хуули бусаар эзэлээд байһан Кунене мүрэн дээрэхи хаалтаһаа 70-аад километрэй газарта МПЛА-гай частьнууд байһаар.

АФИНА

Греци буруушаана

ТАСС

1967 оной апрелиин 21-дэ болоһон сэрэгэй урбалтын хүтэлбэрилэгшэд Пападопулос, Паттакос, Макарезос гэгшэдые саазалха гэһэн сүүдэй шиидхэбэри һаяхан абтаа һэн. Энээниие болюулжа, эдэниие бүхы наһаарнь түрмэдэ хааха гэһэн шиидхэбэри Грециин Министрнүүдэй Совет гаргаа.

Сүүдэй шиидхэбэриие хүсэлдүүлхэгүй гэһэн К. Караманлисай правительствын хараа бодолые политическэ партинуудай, ниитын эмхинүүдэй хүтэлбэрилэгшэд эрид буруушааба.

«Түбэй холбоон — шэнэ хүсэнүүд» гэдэг партиин түрүүлэгшэ Г. Маврос парламентые дары зарлаха эрилтэ табяа.

Правительствын ябуулганууд сүүдэй хэрэгтэ далда нюуса бэшээр хамааралсаһан ушар болоно гээд тэрэ мэдүүлгэ соогоо тэмдэглэбэ.

«Бүхэгрециин социалис хүдэлөөн» гэдэг партиин түрүүлэгшэ А. Папандреу, Грециин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь Х. Флоракис энээниие буруушаажа байһанаа мэдүүлхэдээ, хунтын удамаршадые хатуу шангаар хэһээхэ гээшэ арад зоной эбсэшэгүй эрилтэ болоно гэжэ тэмдэглэбэ.

УНШАГТЫ[Д] һонирхохо[ёор] байхат

ЭРТЭ УРДА САГАЙ МОДОД

УКРАИНАДА ургажа бай[һан] эртэ урда сагай мододто [...] хай паспортнууд бии болг[...] Ровенско областиин Рокит[н]ско районой Юзефин гэжэ [...] дыдэ мянга гаран жэл [...] ургажа байһан дуб модон [...] эртэ урдын гэжэ тоолог[...] Полесиин газар дээрэ дуб [...] дон тааража, һайнаар ург[...] юм. Рокитно шадар 15 [...] дээрэ 300 жэлэй дуб модод [ур]гажа байдаг.

Гадна, Ровенско облас[т...] үшөө 23 дуб модон байг[...] хүшөөнүүд гээшэ гэжэ [...] хогдон, гүрэнэй харуу[...] абтаа. «Сахин харууһа[...] грамотанууд» эдэнэй хэды [...] һатай байһан тухай мэдэ[...] дэг юм.

Полесиин хизаар [...] гайхамшаг һонин. үнинэй [...] дод үшөөл олон. 250-тай [...] тан модон Ровно шадар [...] Шубковто ургадаг.

ШЭНЭ ҺОЛИР

ФУКУИ префектурад[...] Имадатэ хотодо ажаһуу[...] япон астроном Т. Кобаяси [...] долей гэдэг сүг мүшэдэй [...] шондо шэнэ һолир элирүүл[...]

Тиихэдэ американ хоёр [аст]роном энэ һолирые элирүүл[...] байна. Тиимэһээ тэрэ «Коба[яси]-Бургермироной һолир» [гэ]жэ нэрлэгдээ.

Токиогой обсерваториин [...] римта мэдээнүүдэй ёһоор, [...] һолир параболадал дүрс[...] замаар дабшадаг юм. Июл[иин] 21-дэ энэ һолир Газарта [...] дүтүүр — 39 миллион к[...] метртэ гараһан байгаа. Се[н]тябриин 5-да тэрэ Наранда [...] тэлхэ байна.

АРХЕОЛОГУУДАЙ ОЛЗ[О]

АРХЕОЛОГУУД Би[...] штадтахи Чирандада 10 [...] жэл соо малтална хэжэ [...] хай. Ажал хүдэлмэринь [...] жалтаар дүүрэбэ. Манай эр[...] урда тээхи 2400—2300 жэл[...] үедэ ажаһууһан хүнүүдэй [...] һуурин, эндэ Гхагхра гол[...] Ганг мүрэндэ шудхадаг газар[...] элирүүлэгдээ. Эрдэмтэд шу[...] зэмсэг хэрэгсэлнүүдые, [...] амһарта болон һайн зан[...] үлэһэн бусад юумэ. зөөри [...] шод эндэһээ олоһон ба[...] «Индиан экспресс» газетын [...] дээсэһэнэй ёһоор, энэ [...] тын онсо шэнжэнь юун [...] хэдэ, эртэ урдын хүн зоной [...] һуурин мүнөө болотор Инд[...] һүмбэр уулын боорёор олдо[...] байһан юм.

100 МЯНГАН ЖЭЛЭЙ ҮЕЫН...

ХОЛБООТО ШТАДУУДА[Й] Айдаха штадтахи Америк[...] Фолс гэжэ сөөрэмэй урда [...] мантан томо бизоной араг я[с] олдобо. Айдахска универси[тет]дэй эрдэмтэд-палеонтологууд[...] һанамжаар, энэ бизон 100 [...] ган жэлэй урда тээ эндэ [...] дарһан байгаа. Араг яһа[нь] иланхаяа тэрэнэй хохимой [...] хиин һайн хэбээрээ үлэһэн [...] ехэ үнэтэй сэнтэй байна. [...] яһанайнь хэмжээгээр то[...] хойлходо, бизон хоёр то[...] татадаг, хоёр метр үндэр[...] байһан болоно.

УЬАНАЙ ОЕОРЬОО ГАРГАГДАБА

ПЕНЗАНС хотын һэлы[...] заһабарилагша Роланд Мор[...] түрүүтэй дүрбэн англича[н] зургаан жэл соо бэдэрэлгэ [...] һэнэйнгээ һүүлээр айхаб[...] үнэтэй сэнтэй шаажан а[...] амһарта абажа ябаһан Ан[г]лиин 74 ехэ бүүтай сэрэгэй к[о]раблиин үлэгдэлнүүдые олоһ[он] байна.

Эдэнэй олоһон шаажан а[м]һарта хадаа Англиин аристо[к]рат Уильям Гамильтоной элд[эб] оронуудһаа гаргажа абааша[һан] этрусска вазануудай үнэтэ [...] хаг суглуулбариин нэгэ хуб[и] болоно гэжэ Британиин музей[н] экспертнүүд баталба. Эдэ [...] занууд 1798 ондо Дүтын Зү[үн] зүгһөө Англи худар эльгээ[г]дэһэн юм ха. Тэд энэ корабль[...] Англиин эрье шадар уһанд[а] шэнгэшэһэн байгаа.

(ТАСС)

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика[...] торнай үүлэтэйшэг бай[...] Урда аймагуудаар, Байгал[...] урда эрьеэр бороо ор[...] Зүүн хойноһоо секундын[...] 10 метр хүсэтэйгээр һал[...] ха. 18—23 градус ду[...] болохо. Хойто аймагууд[...] Байгалай хойто эрьеэр 14[...] 19, Улаан-Үдэдэ һүн[...] 4—6, үдэртөө 21—23 гр[...] дулаан болохо гэжэ У[лаан-] Үдын авиаметеостанци [мэ]дэсэнэ.

Редакторай орлогш[о] **М. Н. НИМАЕВ.**

Манай адрес, телефо[н]

г. Улан-Удэ, ул. Ленина, [...]
Телефоны: редактора [...] 2-54-54, приёмная—2-54[...] зам. редактора — 2-68[...] зам. редактора — 2-62[...] отв. секретаря — 2-59[...] секретариат — 2-66-76, [...] делы: партийной жизни [...] 2-60-91, сельского хоз[яйст]ва — 2-64-36, 2-63-88, [про]паганды и агитации—2-56[...] промышленности и стр[ои]тельства — 2-61-35, со[вет]ского строительства и быт[а] 2-69-58, культуры и ш[колы] 2-60-21, писем и селькор[ов] 2-67-81, информации [...] 2-34-05, общественная пр[и]ёмная — 2-56-62, машин[ное] бюро — 2-57-63, коррект[ор]ская — 2-35-95, фотолабора[]тория — 2-33-61.

«СПОРТЛОТОГОЙ», «СПОРТЛОТО-2-ОЙ» ТИРАЖ

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» августын 27-до үнгэргэгдэһэн тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото»: 2 (автоспорт), 14 (волейбол), 15 (уһан дээрэ бүмбэгөөр наадалга), 22 (коньки), 24 (сана), 41 (теннис);

«Спортлото-2»: 1 (авиаспорт), 5 (бадминтон), 10 (буер), 16 (гимнастика), 29 (парашютна спорт), 47 (бүмбэгэтэй хоккей),

(ТАСС).